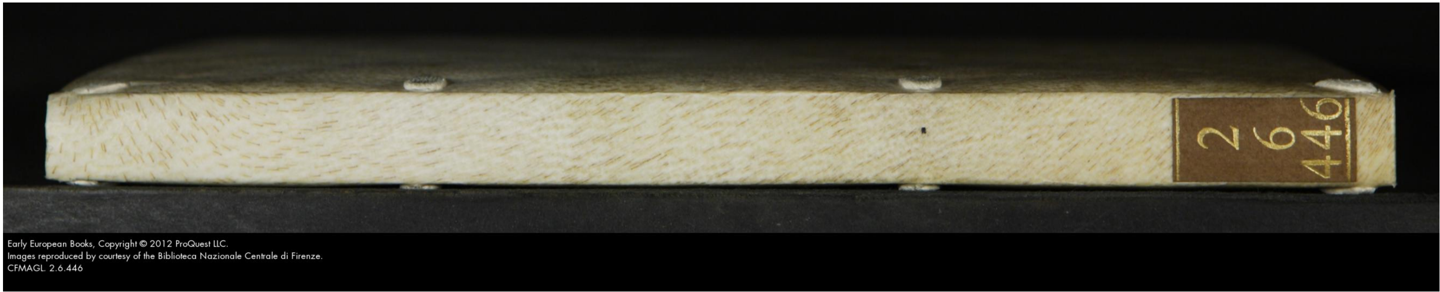
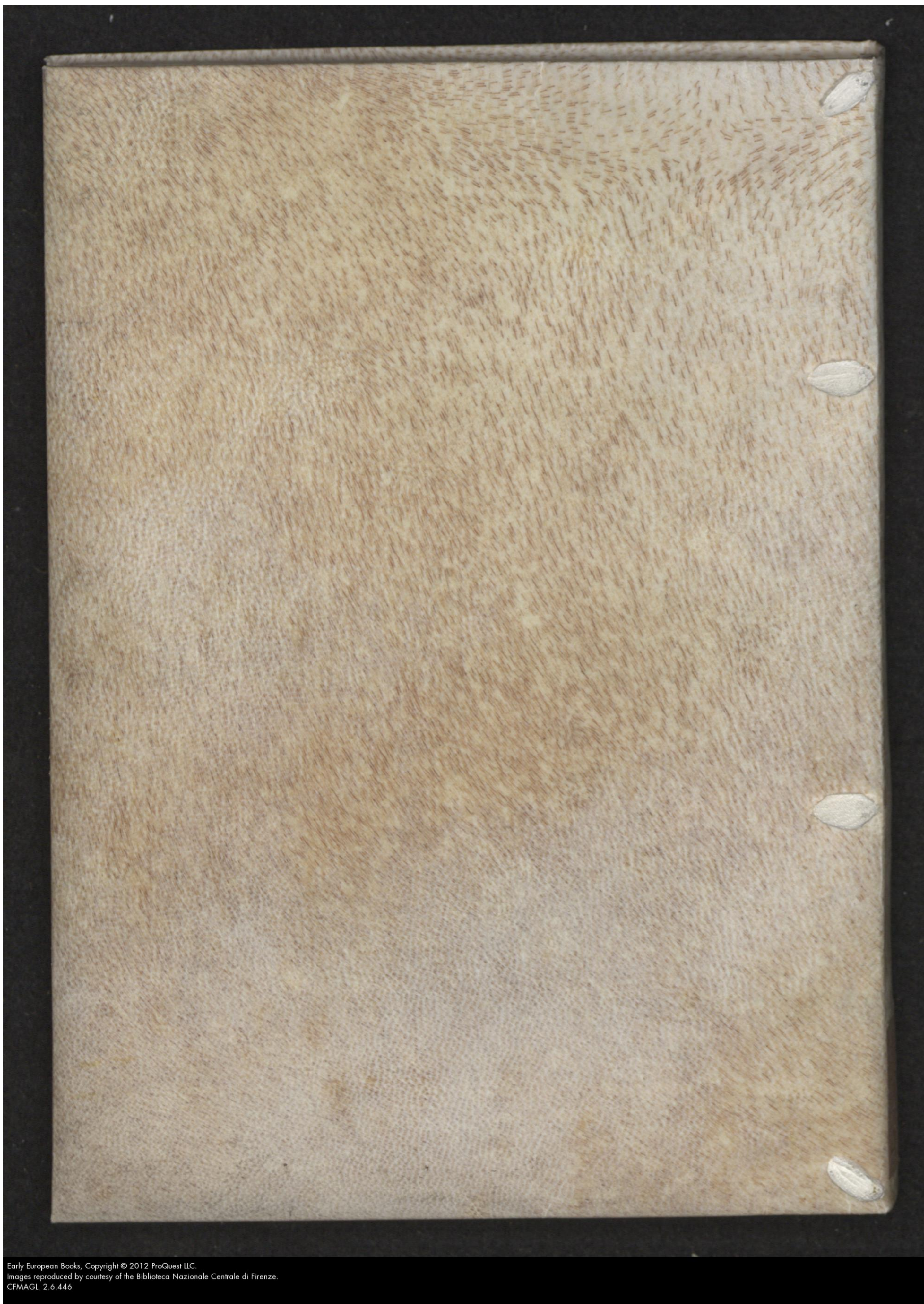
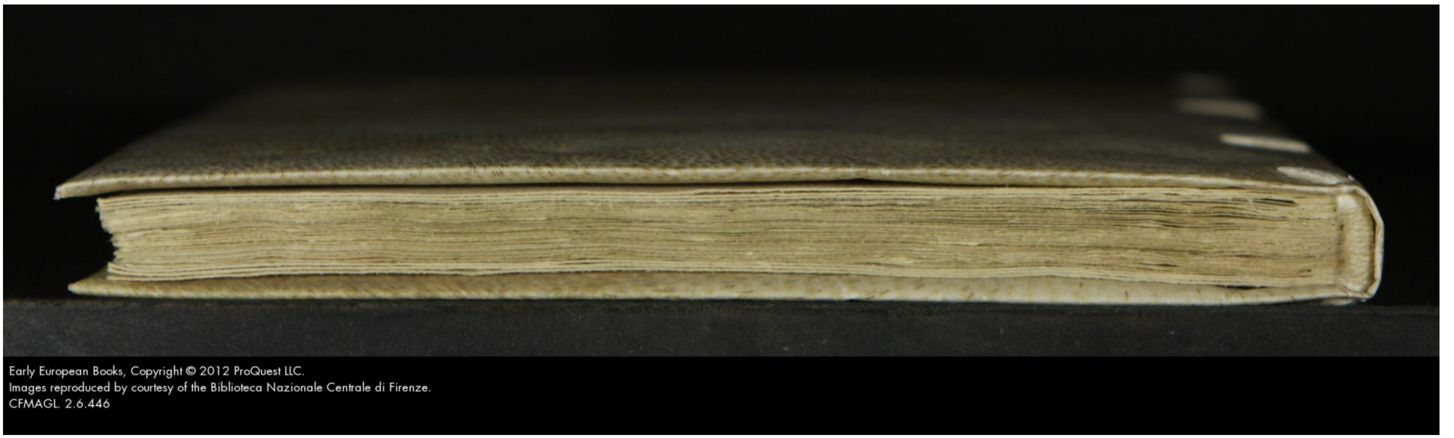
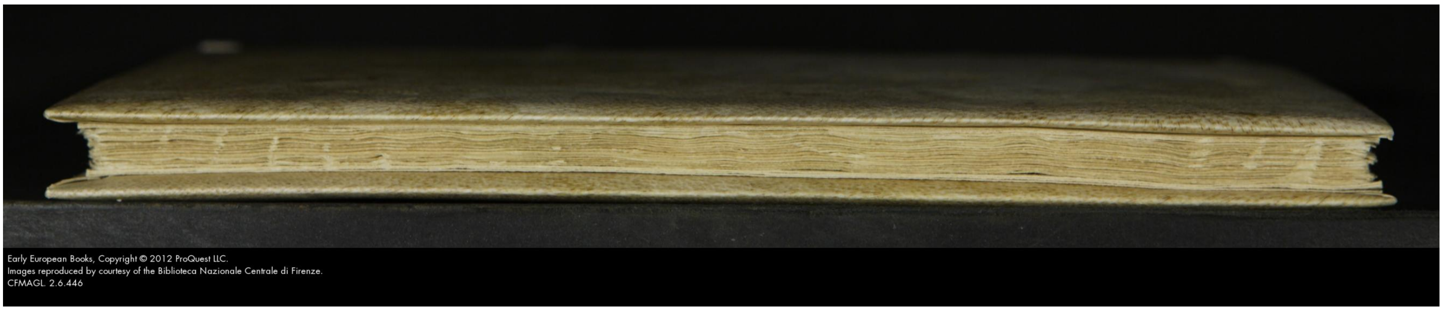

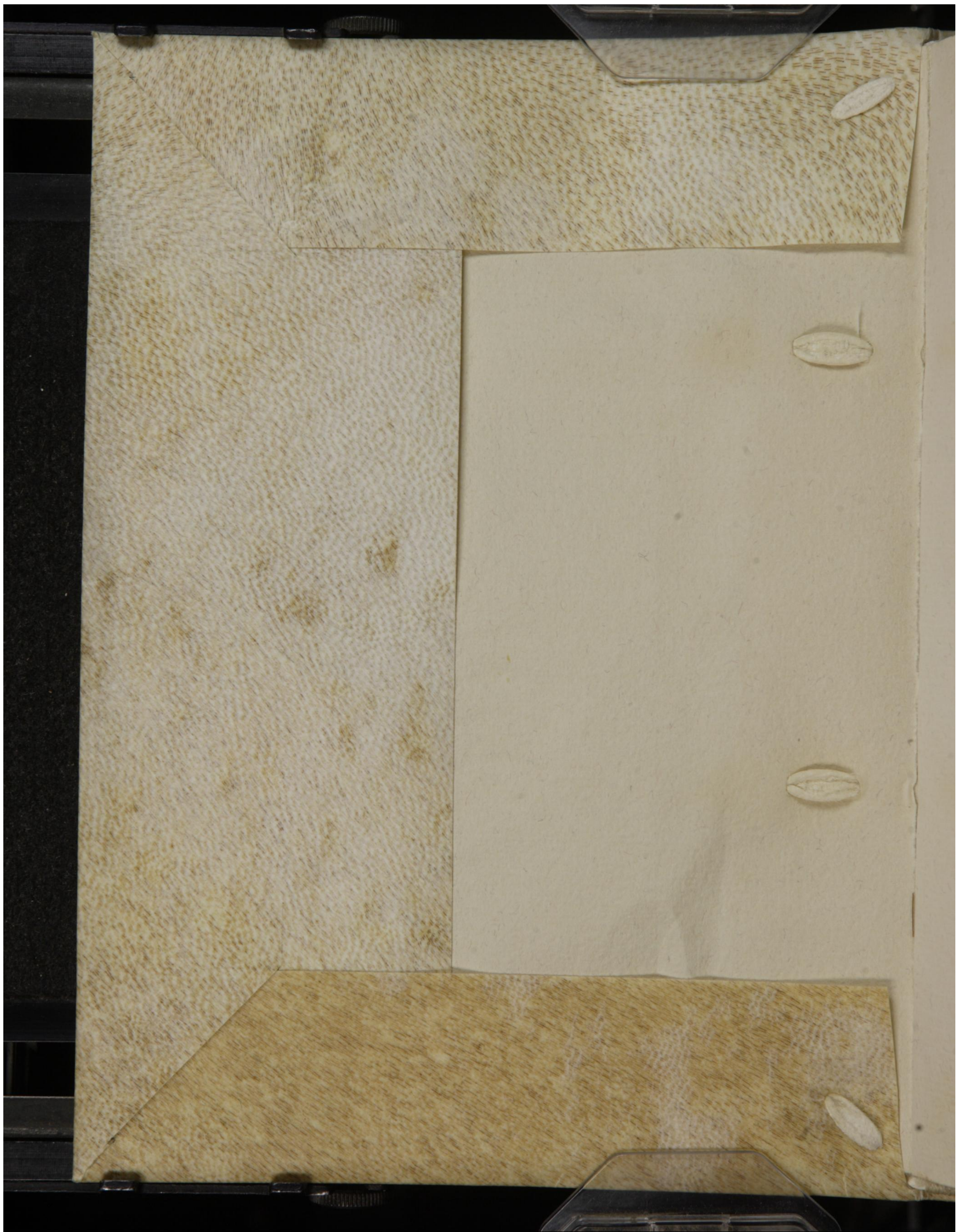

2
6
446

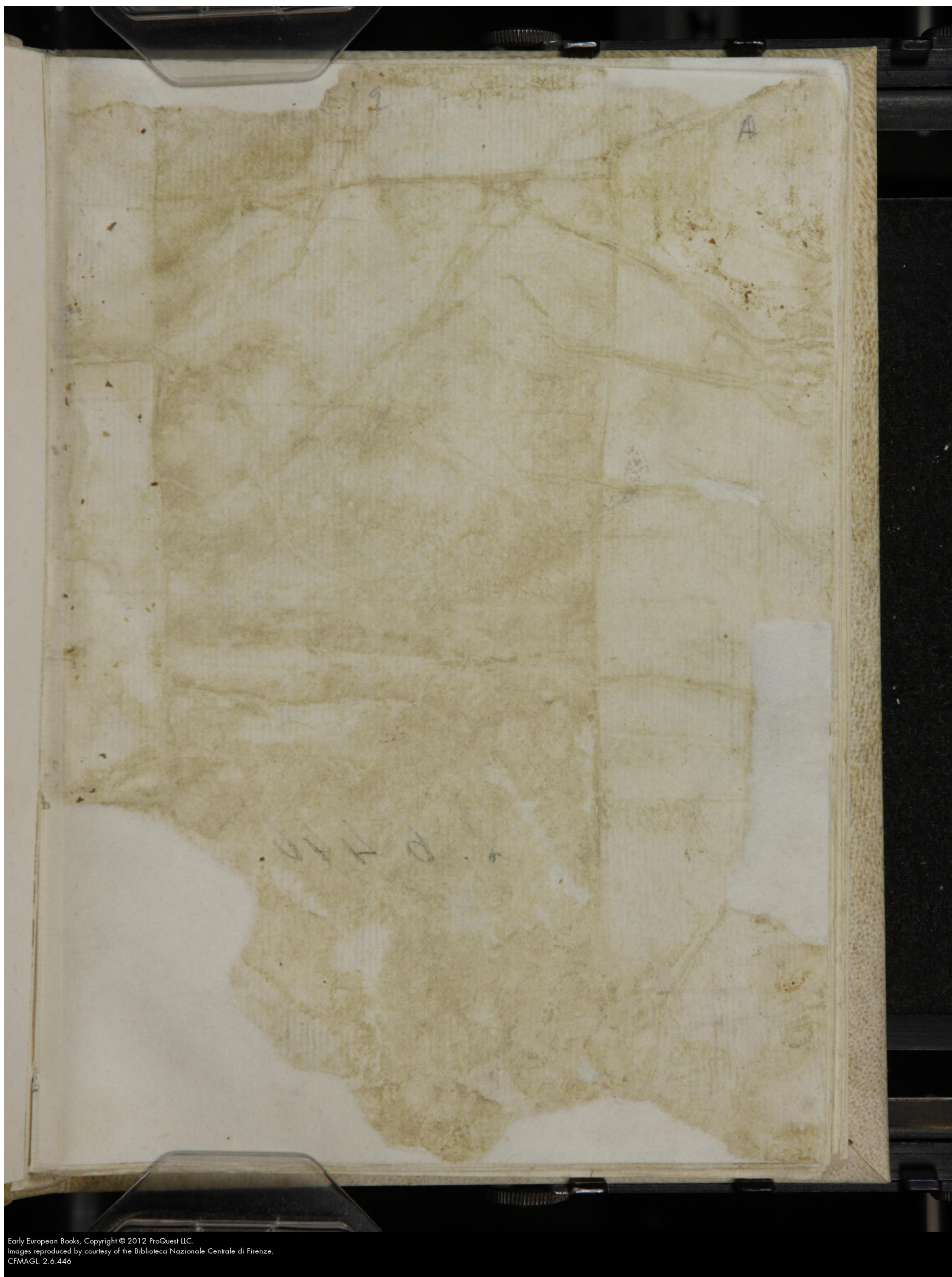

B II

XXXVII

CIACON

And. Franc. Marm.

[illegible]gato D. Domini Equitis
[illegible]onij Francisci de Marinis

HISTORIA
CEV VERISSIMA
à calumnijs multorum vindicata,

QVAE REFERT M. VLPII TRAIANI AVGVSTI animam precibus Diui GREGORII Pontificis Romani à tartareis cruciatibus ereptam.

QVOD D. HIERONYMVS STRIDONENSIS S. R. E. Presbyter fuerit Cardinalis tractatus duo, alter locupletior Secundo, alter nunc primum editus.

AVCTORE F. ALFONSO CIACONE HISPANO BIACENSI,

Doctore Theologo instituti Prædicatorum, & Romani Pontificis Pœnitentiario.

AD SANCTISSIMVM D. NOSTRVM GREGORIVM XIII.

CVM PRIVILEGIO.

VENETIIS,

Apud Dominicum Nicolinum.
M D LXXXIII.

III

GREGORIO XIII.
PONT. OPT. MAX.
F. ALFONSVS CIACON,
minor ſuus Pœnitentiarius, omnimodam, felicitatem precatur.

IVTIVS me torſit, BEATISSIME PATER, cunctos fermè Chriſtianos authores, qui Vrbis Romæ hiſtorias tradidere, id ſummopere curaſſe, vt veteris Vrbis ſimulachra, ornamenta, ruinasque deſcriberent, monumenta autem religionis, quæ innumera prope, inibi reperiuntur, ſilentio prateriјſſe: nam durum eſt creditu neglexiſſe quaſi ſacra non longiſsimè præſtarent profanis, aut profana digna ex vlla parte eſſent, quæ cum ſacris conferrentur. Quod in cauſa præcipue fuit, vt rerum memorãdarum uix ſit aliquod veſtigium relictum, aut ulla inter

homines nostri seculi memoria extet; cum plurima, inter tot Vrbis direptiones & incendia perierint: bonam partem, quæ superfuit, similibus iacturis expositam, parem aliquando calamitatem passuram timeamus, nisi maturè in literarum monumenta translata, perpetuitatem aliquam fuerint adeptæ. Quot enim Vrbis Basilicas, magnificentissima templa, martyrum, aliorumq; sanctorum reliquias, translationum ipsorum instrumenta, aut tempus rerum edax nõ absumpsit, aut barbarus hostis nõ vastauit, diripuit, incendit, & dispersit? Quotus enim existit, non dico exterus, sed ciuis etiam, vrbisve incola, qui vniuersos sanctorum thesauros passim in ædibus sacris reconditos norit, rerumq; omnium sacrarum notitiam sit uel mediocrem assequutus? Nihil magis Romani votis concipiunt, quàm rerum piarum, quas penes se frequentissimas habent, exactam cognitionem adipisci; nihil magis exteri exoptant, quibus præcipuè non est Romam adeundi facultas: earum enim rerum notitia plenius & clarius adepta desiderium cuiusque accenderetur magis, Vrbem sacraq; ipsius loca inuisendi.

Hinc

Hinc versus eam ingẽtior excitaretur affectus, & ad pietatem, religionemq; tenacius retinendam inducerentur, facie præsertim Pontificis visa, cuius conspectus solet plerunque viris pijs summam reuerentiam submißionem & gratiam conciliare. Multò enim fortius præsentia mouent, quàm quæ absentia referũtur. Proinde BEATISSIME PATER, de Vrbis ornamentis sacris, colligendis, & ad præsentium posterorumque memoriam refricandam in vnum redigendis studiosè incubui. Annum enim integrum, duobus scriptoribus comitatus in ea re insumpsi, trecentis Basilicis, templis, locisq; alijs sacris, diligenter perlustratis, (totidem enim hodie in Vrbe, ex plurimis supersunt.) ex archiuis, protocollis, vetustis instrumentis, marmoreis lapidibus, veterum, recentiumque historiarum, præsertim ecclesiasticarum monumentis, quid vbique suo tempore locorum illorum gestum, quæ illorum origo, erectio, dedicatioq; prima extiterit, quæ martyrum & aliorum sanctorum exuuiæ, vel ab initio inibi reconditæ, vel aliunde translatæ: qui viri sanctimonia, dignitate, genere, doctrina, militia, arteve alia

ve alia clari & insignes inibi sepulti, cum ipsorum elogijs & epitaphijs adiunctis, vt nihil vltra scitu dignum ex ijs locis desiderari possit: vt res Vrbis sacræ ita eo ordine cunctis innotescerent, & ad posteritatem facilius & magis integræ peruenirent. Verum quia labor hic, gratus ne, an ingratus tuæ Beatitudini sit futurus ignoro, tandiu illum differendum & maturandm censui, quandiu tuus non assensus accederet. Interim tamen, ne vacuus coram clementissimo Principe comparerem, munusculum offero exiguitati ingenioli mei non absimile. Verum quia in gloriam Diui Gregorij cedit, non omnino conspectu tuæ sanctitatis indignum. Historiam enim illam continet diligentius solito tractatam, Traiani Cæsaris animam à cruciatibus tartareis, precibus Diui Gregorij ereptam. Quam licet nonnulli perperam lacerent, falsitatisque traducant: ego pro virili ceu verissimam grauissimorum authorum testimonijs tueor, singulisque obiectionibus satisfacio. Cum autem singularem affectum erga illum virum sanctissimum geras, non dubium quin ea res sit tibi gratissima futura. præsertim

eius,

V

eius, cuius nomen felix & faustum bonique hominis, successor in sede Pontificia factus, . simulque mores imbuisti: dum summum studium in pietate, religioneque Christiana, vbique terrarum dilatanda, dißidijsque hæreticorum circa ipsam exortis, componendis adhibeas, gratissimam cunctis aurem præbeas, auscultesque singulos benignissime, in agendis pru dentiam & dexteritatem, in discernendo acre iudicium, in distribuendis ecclesiasticis sacerdotijs iustitiam & æquitatem, in rebus omnibus modestiam cuncti admirentur; adeò vt literati & probi, nullum Pontificatum aut sæculum fuerint felicius adepti; nullaq; illis aurea ætas florentior affulserit. In ornanda Vrbe, collegijs & templis erigendis dirutis & collapsis reparandis, pontibus, fontibus, structuris, picturis, magnificentiam cuncti commendant, vt nihil ad Pontificatus tui gloriam, quam longæuitas, aut accedere, aut desiderari possit. Qua fœdere inter Christianos Principes, tua auctoritate icto, Turcarum nomen & perfidiam deleas, religionisque cuncta dissidia componas, vt te in terris Pastorem

vnicum,

vnicum, cunctus grex, orbisque vniuersus terrarum concors, & pacatus agnoscat. Viue felix multos annos Pontificum omnium mitissime. Romæ Pridie Nonarum Octobrium, anno restitutæ salutis. M D LXXXIII.

HISTORIA ILLA, CEV VERISSIMA,

à calumnijs vindicata, quæ refert,

M. VLPII TRAIANI AVGVSTI ANIMAM PRECIBVS DIVI GREGORII PONT. ROM.

A Tartareis cruciatibus ereptam.

EM cunctis facturum me arbitrabor gratissimã, si historiam illam, quæ circunfertur, fuisse M. Vlpij Traiani Augusti animã precibus diui Gregorij Roma. Pont. à cruciatibus tartareis ereptã salutemq; consecutam, pro rei dignitate diffusius tractaré: & quid fidei & veritatis habeat, quibusve authorum testimo niis innitatur, expenderem; Video enim plerosq; nostra ętate viros clarissimos theologos & historiographos, partim de ea historia dubitare, partim inficiari, & nõ paucos ceu vulgi commentum, anilemq; fabulam prorsus reijcere & deridere. Theologi nanque, quibusdam rationibus inducti, historiographi, quod authorũ testimonijs destituti videãtur, in eas angustias adiguntur. Verùm si rationes à theologis aliquot in-

ductas non obeſſe veritati hiſtoriæ, neque deeſſe teſtimonia authorum præclara, quæ rem geſtam confirment, indicauero, videbor pro virili animorum dubitationi feciſſe ſatis, & Traiani felicitatẽ à calumniis illorum vindicaſſe, qui eam gloriam licet non odio aut inuidia, opinione tamen aduerſa, tam diuo Gregorio, quàm ipſi Traiano Cęſari eripere moliuntur. Neque aliena erit huiuſmodi tractatio, ſi victorijs Dacicis à me alibi tractatis, & hanc multo illis inſigniorem annecterẽ, quæ Dei optimi maximi liberalitate & clemẽtia, precibusq́ue ſanctiſſimi Pontificis Traiano de æterna morte, principibusq; tenebrarum porta eſt. Victoriis, victoria felicior; triumphis, triumphus præclarior accedit, & lætior. fieri etiam potuit, vt Traianum in Dacicam expeditionem, priorem, ſeu poſteriorem proficiſcentem, vidua ius exigẽs tunc primũ interpellarit, quæ potiſſimum occaſio fuit diuo Gregorio pro ipſo ad Deum preces fundendi: munusq́ue aſſequendi, quod immortalem eſſet ſancto pontifici gloriam paraturum. Cuius etiam particeps exiſtit Beatiſſimus Pontifex Romanus Gregorius XIII. qui illius & nomen, & ſedem probitate, & doctrina ſucceſſor tenet. In tractando autẽ argumento propoſito ordinem hunc potiſſimum ſequar, vt prius hiſtoriam recenſeam, quæ occaſio fuit diuo Gregorio orãdi pro Traiano, deinde ipſius

ſius Traiani liberationem ſubſecutam, quã multis grauiſſimorum auctorum teſtimoniis confirmabo; & demum rationes, quæ recẽtiores aliquot viros, pios, & doctos mouerunt, quo minus in eãdem nobiſcum ſententiam deſcenderent diſſoluam: vt hiſtoriam eam celebrem, totoq; orbe cantatiſsimam, iam non quiuis pro libito vt figmentum refellere, ſed recipere & venerari vt veriſsimã & certiſsimam ſummopere deinceps curet: & ita finem huic tractationi demum imponam. A Traiani igitur hiſtoria, viduæ ius reddentis, primum exordiar. Traiano Cæſari Auguſto in Dacicam, priorem, aut poſteriorem, vt cenſeo, expeditionẽ proficiſcenti, nondum vrbem egreſſo, mulier occurrit, ſenio confecta, pannis ſordida, vultuq; lugubri, ipſumque militum aciebus ſtipatum, Senatu Populoq; Romano honoris gratia proſequente, cœpit valide; lachrymis obortis, properantem compellare. Traiane Princeps pijſsimè fœminæ viduæ, & in ſumma egeſtate conſtitutæ, teneat te miſeratio. Te imperium moderante, iuuenes nequam natum vnicum, quem vnicè diligebam, innoxium quidem illum interfecerũt: baculum ſenectutis meæ, quo vnico ſolatio in ærũnis vtebar, qui ſolus ſolitudini & inopiæ meæ ſubueniebat. Interfectores humilitatem & tenuitatem meã cõtemnentes, non ſolum mihi ſatisfacere renuunt,

ſed & necem, ſi ius perſequar meum, comminantur. Iudices in aduerſarios, licet carceribus mancipatos, precibus vel largitionibus corrupti inclinant: nullum proinde ſupereſt ſuffugium, pręterquam ad te Cæſar æquiſsimè accedēdi, iudiciumque à te ipſo, qui præſtare potes, & voles, poſtulādi. Qui pro inſigni tua probitate & pietate, cũ viuentem filium reddere nequeas, illius tamen ſanguinem iuxta legum decreta vindicabis. Subſtiterat parumper Cęſar, orationemque ęrumnoſę viduæ intentè audierat animusque illius & deſiderium prona erant ad ius aniculæ dicendum, ſed auocabat temporis importunitas, tantusq; profectionis ſuſceptæ ſplendor & apparatus, conſiſtere enim cunctos neceſſe erat, Cæſare conſiſtente, & interturbari procedētium & ſtipantium ordines, atque confundi. Quamprimum à bello confecto in vrbem reuerteretur filij necem egregiè vindicaturum ſe, Cæſar pollicetur. Reclamat paupercula vidua, ſi tu in prælio Cæſar occubueris, quis filij mei necē vindicabit? Qui mihi, inquit Traianus, in Imperio ſucceſſerit. Quantam, fœmina ait, gloriam tibi acceſſuram putas, aut quales tibi erunt gratiæ habendæ, ſi munus, quod ipſe præſtare tenebaris, & cuius cauſa es in Imperium aſcitus, ſucceſſori relinquas? Melius vtique foret vt hanc iuſtitiæ & æquitatis opinionē tu ipſe conſequereris,

quam

quam ad successorem quempiam cum indignitate transmitteres. Cæsar ratione viduæ conuictus, misericordiaq; pariter commotus, equo descẽdit, tandiuq; inibi constitit, quandiu negocium examinaret, iusq; paupereculæ fœminę exposcenti diceret. Cumq; suaderetur Cæsari à plerisq; accelerari profectionem oportere, ipse tamẽ pedem de loco non mouit, donec officium, quod cœperat, explesset. Reos nanq; catenis vinctos, è carcere eductos coram statui iussit, accusatio & probationes referuntur, breue tempus rei in defensionem suscipiunt: & tãdem criminis patratores deprehensos capitaliter damnauit. Verum deprecãtibus obnixè qui aderant, pro illorum salute, viduę magnam pecuniæ summam ex proprio fisco, quæ detrimẽtum amissi filii resarciret, numerari præcepit, & adolescentes aliter quam morte mulctatos dimisit: tum quod Principis clementiam dedecere putaret præsentes & qui Cæsaris benignitatem precabantur supplices, lętaliter punire, tũ quod ominosum & infaustum iudicaret, à sanguine ciuium Romanorum id bellum & profectionem auspicari. Vidua igitur accusatrix, pecunijs ditata, iuuenes rei moderatione supplicij lætissimi abscedũt, lenitatem & mansuetudinem Principis satis experti: cunctis qui aderant, exemplum rei gestæ pietatemq; Cęsaris summopere & admirantibus &

com-

commendantibus: & ne monumentum tam egregij facti posteros lateret in marmore scalptum, vel in æs incisum in foro eiusdem Traiani Senatus Romanus collocauit: nam pictura in loco publico, & iniurijs cœli exposita, non tot vtique annos perdurasset, quot fluxerunt ab obitu Traiani vsq; ad pōtificatum Gregorij, videlicet ccccl xxiij. Nec obijciat mihi quisquam Dionem Cassium Græcum historicum nunquam silentio præteriturum rem adeo insignem, si ita, vt fertur, gesta esset: nam is solus superfuit ex ijs qui vitā Traiani descripserunt: cæteri interciderunt. Sed is non videt Dionem de vita Traiani non extare, sed epitome duntaxat à Xiphilino ex ipso Dione contracta. Potuit nanq; Dion scribere, quod Xiphilinus breuitati studens subticuit. Veteres enim aliquot authores historias rerum gestarum in epitome redigentes, magno posteris detiimento fuere. Non careret nostra ætas Trogo Pompeo, non Tito Liuio, si alterum Iustinus, Lucius Florus alterum in compendium nō restrinxissent. Sed faciamus ita esse Dionem nihil de hac re scripsisse, continuò subsequetur, historiam, quam retulimus veram non esse? Quasi cuncta solus ipse debuisset tradere, nihilque alijs scribendū relinquere? Vnicus author vix cuncta complectitur, & multo plura prætermittit, quam scribat. Quid enim insignius de Traiano scribi

poterat,

poterat, quam quod pueros quinq; mille ex omni Imperio selectæ indolis ita ali, & à præceptoribus erudiri curauerit, vt ea in facultate, eo in genere vitæ instituerentur, in quod magis natura procliues essent. Quod vtique Dion vel Xiphilinus prętерijt, Plinius in panegyri cõmemorat. Traiano vita functo Senatus Hadriano successori triumphos de Parthis & Armenis deferebat, ipse modestia vsus recusauit, quare statuã Traiani vehi more triumphantis fecit, ne post mortem triumphi amitteret dignitatem, de Parthis & Armenis, quos ipse debellarat, rebellantesq; Imperio subiecerat. Quod Dion subticuit, alij prodidere. Quotam partem gemini belli Dacici Dionem putas scripsisse? cum tanta ibi strenuè gesserit, Traianus, quæ vix multis voluminibus comprehendi queant? Sed dices Dion in vita Hadriani, & Xiphilinus in eius epitome, mulierculæ meminerunt, quæ hoc idem ab Hadriano, quod altera à Traiano petiit & impetrauit. Nam cùm ei mulier fortè occurrisset in via, ab eoque, vt se audiret contenderet, quanquã primo sibi esse ocium negaret, tamen vbi mulier ita exclamare cœpit: noli igitur regnare, cõuersus libenter eam audiuit. Pariter igitur & alterius tempore Traiani meminissent: qui huius, sęculo Hadriani retulerunt. Fateor hoc tẽpore Hadriani contingere potuisse, verum suspicor errore Dionis vel

Xiphilini

Xiphilini factum, vt qđ de Traiano Augusto legerant, vel audierant, id totum ad Hadrianum attinere; inanimaduersione crediderint: quod solet nõ raro historicis cõtingere. Quod si eiusdem fermè rei duplex fuerit exemplum non contendo: dum tamen vtriusq; fœminæ ius flagitãtis, historia cõstans habeatur. Potuit enim facile fieri, vt muliercula Hadrianum congrediens alterius improbitatem æmularetur, cùm recens eo tempore ea historia esset & Hadrianus similiter Traiani exemplo cõmotus, eam comiter & patienter audiret. Quicquid horum senseris, historia Traiani ab eisdem auctoribus refertur, qui liberationẽ animæ eiusdem precibus diui Gregorij tradiderunt, proinde fides vtriusq; rei ex eisdem prorsus auctoribus pẽdet. Qui optimè id negocium callere poterant eo tempore, quo ornamenta vrbis maxima ex parte integra extabant, & fori præcipuè Traiani in quo erat hęc historia, quam tractamus, marmore, vt diximus, scalpta, vel ære incisa. Sed veniamus iam tãdem ad aliam posteriorem, quæ ex hac priori ortũ habuit in qua diuus Gregorius legitur Traianum suis precibus à Tartaro vendicasse: quæ in hunc modũ ab eisdem, quos citabimus authoribus refertur. Cùm beatissimus Pontifex Gregorius, semel à Lateranensi ad Vaticanam basilicam clero & populo comitatus, procederet, supplicationes

de

de more faciens, contigit per forum Traiani iter habere. Inter plurima ornamenta quæ illic visebantur celebre erat illud ex marmore vel ęre confectum, in quo Traiani simulachrum equo descendens ius reddebat viduæ flagitanti. Quod spectaculum & alias sæpe, & tūc maximè sanctissimi Pontificis animum perculerat: ad miserationemq; vehementissimè inclinarat. Quare affectu pietatis commotus, cœpit de Traiani Cęsaris salute fore sollicitus: qui tanti principis clemētiam, iustitiam, æquitatem, cœterasq; animi dotes pectore voluebat, atque admirabatur. Hinc in singultus, gemitus, atque lachrymas prorumpens, Sacrorum vatum, & euangelica oracula Deo optimo maximo proponebat, aiens. Tu Deus, & clementissimè domine dixisti, Iudicate pupillo, subuenite oppresso, defendite viduam, & venite, arguite me: & rursus Dimitte, & dimittetur vobis: ne igitur, quæso, sis immemor fidelissimę promissionis tuæ, & licet peccator & indignissimus sim, qui rem ita arduam audeo postulare, propter temetipsum & tui nominis gloriam propitiare animæ Traiani Cęsaris, principis iustissimi & æquissimi, qui tanta lenitate & mansuetudine vsus est erga mulierem viduam pauperculam, iudicium sibi fieri postulantem. Perueniens deinde sanctissimus Pontifex ad sepulchrum beati Petri Aposto-

lorum principis, poſtquam hoſtiam ſacratiſſimã Deo viuenti obtuliſſet, diutius orauit, & fleuit, ac nocte ſequenti veluti ſomno correptus corporeo, per mentis tamen vigiliam vidit angelum Dei nũciantem ſe a domino fuiſſe exauditum, animamq́; Traiani, vt popoſcerat, liberatam, verum caueret ſibi deinceps, ne pro infideli vllo vlterius preces funderet, aut ſacrificium offerret. Hanc quam retulimus hiſtoriã ex quamplurimis grauibus authoribus collectam, fidelem & veram eſſe, nec vt dubiam, aut commentitiam, a quoquam iure reijci debere, multorum teſtimonijs productis comprobabimus. Extat in primis Romæ in Bibliotheca Vaticana, Latina inquam, verſus ſiniſtram introeuntibus tertij plutei ſuperiori parte, liber antiquitatis venerandæ, membranaceis chartis deſcriptus, qui eſt numero 153. vbi præter quatuor libros dialogorum diui Gregorij Papę, & eiuſdem vitam a Ioanne Leuita conſcriptam, fragmenta quædam ſunt adiuncta, aut potius Idyllia, continentia erectionem & dedicationem a Gregorio Pontifice factã eccleſiæ S. Andreæ in Cliuo Scauri, & luſtrationem, ſeu expiationem eiuſdẽ a Paſchali ſecundo, quod illam Robertus Guiſcardus tyrannus violaſſet, inuentionẽ corporis S. Cæciliæ martyris, & pleraque alia huiuſmodi. In dedicatione autem & cõſecratione huiuſmodi ædis, diuo Andreæ

dreæ

dreæ apoſtolo ſacræ, quam Petrus & Ioannes viri religioſiſſimi, diacones beati Gregorij ediderunt, teſtimonium ijdem ferunt hiſtoriæ, quam nuper retulimus Traiani. Quam verbatim hic inſerendam duxi, nihil de illorum dicendi ſtylo immutās. Anno ſecundo, inquiunt, pōtificatus diui Gregorij Papæ, collecta Cardinalium, & Epiſcoporum, ac cęterorum Romanę Eccleſiæ multitudine clericorum, Eccleſiam iſtam, quam ad honorem ſancti Andreæ apoſtoli in Cliuo Scauri conſtruxerat, in qua etiam religionis rudimenta, & ſanctitatis ſuſceperat incrementa, eo quo decuit, prout eius anima deſiderabat, conſecrauit honore: quam ét plenariè dotauit, & priuilegijs apoſtolicis præmuniuit. Conſecratione verò peracta, flexis ad terram genibus, ſe domino humili ſupplicatione ꝓſternens, preces fudit ad dominum, dicens: Domine Ieſu Chriſte filij Dei viui, qui dixiſti apoſtolis tuis, & per apoſtolos vniuerſis fidelibus Chriſtianis, quæcumq; petieritis patrem in nomine meo dabit vobis, peto ab omnipotentia tuæ maieſtatis, quatenus quicunq; deinceps in huius eccleſiæ circuitu elegerit ſepeliri, dummodo fidem tenuerit Chriſtianam; non quod fides chriſtiana deſcendentibus ſine gratia diuina, ſalutem eſſet æternā conciliatura: ſed quod peculiari auxilio, Chriſtiano in illo loco ſepeliri eligenti, Deus faueret ne

+ ſupplicio non deputetur æterno.

absque pœnitentia & gratia ab hoc sęculo discederet. Oratione verò cõpleta, apparuit ei angelus Domini, dicens. Gregori exaudita est oratio tua, secundum quod a Domino postulasti, sed quia hoc poscere præsumpsisti, nihilominus & quia ꝓ anima Traiani imperatoris, viri infidelis orandũ esse duxisti, scias te in hoc sęculo a corporali, quã pateris infirmitate fore minimè liberandum. A qua si duo hæc domino non petisses, liberatus ꝓcul dubio fuisses. Et certè sicut cœlestis nuncij, vera fuit atque perpetua de exaudita oratione annũciatio, ita etiam infirmitatis non liberandæ cassa nequaquam extitit comminatio: nam stomachi langore, pedumq́; dolore, continuisq́; febribus, licet lentis vsq; ad vitæ exitum laborauit. Hanc autem orationem, atq; diuinam reuelationem beatus Gregorius nobis videlicet Petro diacono & Ioanni diacono patefecit: quas ad scientiam posterorum, nos styli duximus officio transmittẽdas. Hucusq; Petrus & Ioannes diacones beati Gregorij. Quæ omnia, vel ex hoc, vel alio simili exemplari transcripta, Romæ habentur in æde, Diuo Gregorio sacra, & in tabulam, publicæ memoriæ causam, translata. Quorum testimonio Ioannes diaconus, qui multis annis post vitam ipsius beati Gregorij scripsit quasi coronidem addit, dicens. Ego quoque Ioannes humilis diaconus, & scriba

beatissimi

beatiſſimi patris Gregorij poſt ipſius tranſitum; eius vitam & actus in ſcriptis præcipiente Ioanne Pontifice ſummo redegi. ſcribam autem Ioannes iſte leuita diui Gregorij ſe vocat, non quod ipſius tempora conſecutus fuerat, ſed quod ipſius vitam partim iam ſcripſerat quando Ioannes VIII. Romanus Pontifex hoc illi munus iniunxit, vt ipſe inibi profitetur. Hæc igitur fermè ſunt quæ diacones illi Petrus & Ioannes, diui Gregorij diſcipuli, in probitate vitæ & ſanctimonia ſocij, quibus cum arcana ſui cordis tractabat, ad poſterorum notitiam prodiderunt; teſtes vtiq; fidiſſimi, qui Traiani animam precibus ipſius diui Gregorij à tartaro ereptam, conſtantiſſimè profitentur, & ex ore ipſiusmet ſe percepiſſe teſtantur. Succedit ſecũdo loco author vetuſtus vitæ diui Gregorij, quæ in fronte operum ipſius præmittitur Baſileæ per Frobenium excuſſorum anno Chriſti 1564. qui licet anonymus, non tamen contemnendus eſt auctor. Hic conſuetudinem habuit cum Petro diacono diui Gregorij coniunctiſſimam; & ab ipſo multa arcana hauſit, quæ in hiſtoriam vitæ diui Gregorij fidiſsimè tranſtulit: vt ipſe ibidem fatetur. Hic, a Petro diacono edoctus, hiſtoriam Traiani a tartareis cruciatibus precibus diui Gregorij erepti, diffusè proſequitur, & prout nos retulimus, & ipſe refert, atq; vt certiſsimam & conſtantiſsimam

mam tuetur. Succedit tertio loco, ſicut & ætate proximus, ita ſanctitate vitæ & doctrina clariſsimus, diuus Ioannes cognomento Chryſorrhoas Damaſcenus, vir profectò nunquam ſatis laudatus, ſiue mores, ſiue religionem, ſiue doctrinam & eloquentiam conſideres. Is in ſermone de illis, qui in fide hinc migrarunt, quod ſacris operationibus, & viuorum beneficijs multum iuuentur, ita inquit Gregorius, qui dialogus a noſtris dicitur, veteris Romæ epiſcopus, vir, quod teſtantur omnes, ſacrarum diſciplinarum intelligentia celebris, cui etiam, vt ferunt, ſacra facienti cœleſtis angelus, ſocium ſe addidit, ſimul ſacrificans; cùm per forum Traiani, lapidibus ſtratum, iter faceret, validas preces ad miſericordem, animabusq́; propitium dominum habuit, vt Traiano Regi peccata dimitterentur: & confeſtim vox diuinitus allata, audita eſt, in hunc modum dicens: Preces tuas audiui; & veniam Traiano do. Tu verò deinceps pro impio hoſtiam mihi ne offeras. Teſtatur autem oriens, & occidens totus miraculum Germanum, & irrefutabile. Hæc beatus Ioannes Cryſorrhoas Damaſcenus, iuxta verſionē latinam e Grꝗco exemplari, prodidit de hac Traiani hiſtoria, quæ ſuo ſꝗculo celeberrima erat tum latinis, tum Græcis, & notiſsima tam Oriēti quàm Occidenti. Tantæ autem auctoritatis ſanctus Ioannes Dama

ſcenus

dialogista

ſcenus fuit, vt Sancta Synodus Nicena ſub Hadriano primo Papa, & Conſtātino Imperatore & Irene eius matre trecentorum quinquaginta Epiſcoporum contra Iconomachos anno 781. congregata huiuſmodi de illo teſtimonium perhibuerit. Ioannes qui ab Iconomachis Manzur cōtumelioſè nominatur cunctis relictis cum Matthæo Apoſtolo Chriſtum ſequutus eſt: longè maiores diuitias, quam ſunt Arabicæ, exiſtimans contumeliam pro Chriſto pati, maluitq; ſimul cum populo Chriſti affligi quam temporariam in peccato voluptatē. Ipſe igitur cruce ſua ſublata pro Chriſto, Chriſtique caris, Deum ſequutus eſt; & ex Oriente per Chriſtum tuba cecinit, non arbitratus ferendam, quæ in aliena effundebatur regione vaniloquentiam, & eum qui contra Dei catholicam eccleſiā inſtructus eſt, apparatum, rabioſamq; inſaniam, ſed hanc triumphans, vbiq; adhortatoriè & conſolabiliter totam vitam duxit. In Eccleſijs enim veterem conſuetudinem diligenter ſeruandam monuit: pacificam quoq; illam cōſtitutionem & ſtatutum quod Dominus etiam diſcipulis in ſignū quo cognoſcerentur quod ſui eſſent diſcipuli, dedit; Pacem meam relinquo vobis: conſeruare & roborare ſtuduit. Hæc Sancta Synodus Nicena. Et inferius venerabilem & dignum in fide virum, ac in eccleſia catholica probatum cēſet, deteſtaturq;

Icono-

Iconoclastas hæreticos, qui in suo Sathanico conciliabulo damnationem aduersus eum in hęc verba protulerant. Iconolatræ & falsigrapho Manzuri, anathema. Doctori impietatis, & peruerso interpreti diuinæ scripturæ Manzuri, anathema. Hæc dixerim vt quanti momenti testimonium sit viri grauissimi & sanctissimi, & quem adeo impensè sancta Synodus laudat, perpendamus. Hūc autem posteriorem fuisse diuo Gregorio plus centum annis, post pauca manifestissimè probabimus. Succedit quarto loco Ioannes diaconus Romanus, qui iubente Ioanne VIII. Romano Pontifice circa annum Domini 872. ex scrinijs apostolicis vitam beati Gregorij, quatuor libris complexus, collegit. Is lib. 2. cap. 44. eam historiam de liberatione animę Traiani receptissimam fuisse apud ecclesias Anglicanas in quibus frquentissimè legebatur, & ceu certissimā refert, cōfirmat & tuetur, dicens: se horum admirari qui cum cuncta alia miracula a gloriosissimo Pontifice facta recipiāt, de hoc vno, licet certissimo, dubitarint. Cuius rei notitia facilè in ecclesias Anglicanas penetrare & diffundi potuit: Gregorio Anglorum apostolo & Episcopo prodente, quem Diuus Gregorius prædicandæ & fundandæ religionis gratia in eam Britanniæ insulam delegarat. Qui vt arcanorum ipsius conscius potuit optimè eam historiam callere

lere illosq; populos primus docere. Quo effectum est, vt à fideli ministro susceptam, constantissimè super alias Christiani orbis ecclesias retinerent. Hos enumeratos authores, vel omnes, vel eorum aliquem, sequuntur Guilhelmus Antisiodorensis Episcopus, lib. 4. cap. de damnatis. diuus Thomas in quæstionibus disputatis de veritate q. 6. artic. 6. & 1. Sentent. dist. 43. q. 2. artic. 2. ad 5. & iterũ 4. Sententiarum dist. 45. q. 2. artic. 2. ad 5. & in vniuersum omnes Theologi ibidem istam historiã recipiunt. qui super quartum Sententiarũ theologicarum magistri Petri Lombardi scripserunt. Præter hos eunt in eandem sententiam: & historiam Traiani liberati ab cruciatibus tartareis fatentur, Gottifredus Viterbiensis historicus celebris in parte quintadecima Panthei, quam versibus integram describit. Floruit autem hic sub Friderico primo & Vrbano III. anno Christi 1155. Vincentius Beluacẽsis lib. 22. Speculi historialis c. 22. Diuus Antoninus 2. parte historiarum, titulo 12. cap. 3. §. 8. Diuus Vincẽtius in sermone 5. Gregorij. Abulensis super 4. lib. Regum. cap. 4. q. 57. Philippus Bergomensis lib. 10. Supplementi Chronicorũ; Ioannes Stella in historia Pontificum in vita diui Gregorij; Ioannes Viguerius Granatensis in institutionibus Theologicis; Sixtus Senẽsis lib. 6. Bibliothecę sanctæ annotatione 47. Clemens Monelia-

nus Cardinalis Aræ cœli in compendio catholicarum institutionum cap.43. Fr. Laurẽtius Surius Carthusiensis in vita ipsius Diui Gregorij. Martinus Alspilcueta Doctor Nauarrus, vir nostra ætate morum sanctimonia & magna doctrina literarum omnium clarissimus, summopereq; commẽdandus, in Enchiridio de oratione, cap.22. Miscellaneo.13. non solum meam sententiam hac in re secutus, sed impensè etiam laudauit. Idem sentit F. Bartholomæus Medinensis ordinis Prædicatorũ primarius olim Theologiæ professor in Academia Salmaticensi, qui omnium doctorum virorum calculo, celeberrimus est habitus, in Commentarijs ad 3. partem Summæ Theologiæ S. Thomæ, super arti. 6. q.52. licèt circa circunstantias aliquot nonnihil allucinetur, vt postea demõstrabo. Sed veniamus iam tandem ad aliud argumenti genus ex diuinis oraculis constans, quæ sanctissimę duæ fœminæ susceperunt. Prior est beata Birgitta vidua & Heroina Sueuitica, quã vulgus ꝑperã Brigittã, seu corruptius Brigidam vocat: vt admonuit Martinus V. in decreto quo illam secundo inter diuas retulit: fœmina incomparabilis sanctitatis & prudentiæ, quæ libro 4. suarum reuelationum cap.13. vbi de eleemosyna pauperibus pro animis defunctorum eroganda agitur, ita à Christo spõso suo instruitur, dicente. Benefaciendum est spiritualiter

ritualiter & corporaliter: ſpiritualiter fundendo ad Deum preces, quia nullus credit, quãtum Deo placent preces humilium, ſicut per exemplum oſtendam tibi. Si quis offerret regi pondus magnum argenti, diceretur à circunſtantibus: hæc eſt magna præſentatio; ſi verò legeret vnum Pater noſter regi, derideretur. Sic eſt econtra apud Deũ. Quicunque enim offert pro anima alterius vnũ Pater nr̃, acceptius eſt Deo põdere magno auri: ſicut patuit in illo bono Gregorio, qui oratione ſua etiam infidelem Cæſarem eleuauit ad altiorem gradum. Ecce qualiter Chriſtus ſpõſæ ſuæ Birgittæ hiſtoriam liberationis Traiani Cæſaris infidelis precibus diui Gregorij factæ, inſinuat, & teſtimonium eius rei certiſſimum reddit. Et licèt huiuſmodi reuelationes vel oracula iſtarum vatum non ſint recipienda vt ſcripta canonica, aut decreta ſynodica Patrum, veneranda tamẽ ſummopere ſunt: & plus illis fidei adhibendum, quàm hiſtorijs Liuianis, Salluſtianis, Thucydidis & Polybij, & multorum etiam qui res geſtas in eccleſia ſcribunt: quas tamen citra hæſitationem cuncti recipiunt, & vt conſtantiſſimas probant: Præſertim cùm Bonifacius IX. in ſanctione Pontificia, qua illam inter cœlites refert, inquiat. Hæc generoſa vidua per gratiam ſancti Spiritus promeruit multis eorum cogitationes & affectiones intimas,

& gesta secretissima propalare, & visiones ac reuelationes varias videre, & audire: ac spiritu prophetico multa prædicere, quorum nonnulla effectu completa fuere, prout hæc & alia in eius reuelationum volumine plenissimè describūtur. Hęc Bonifacius IX. in sanctione illa secundo sui Pontificatus anno edita. Et ne mihi obijcias tempore scismatis ipsam fuisse a Bonifacio IX. diuis annumeratam, meminisse etiam oportebit, Martinū quintum eius successorem singula, quæ in decreto Bonifacij IX. continebantur, cōfirmasse, probasse rataq; & firma in perpetuum esse voluisse, ne de sanctimonia huius clarissimæ fœminæ & oraculis a Deo susceptis vllus ambigēdi relinqueretur locus. Fatis autem cōcessit hæc sanctissima matrona Romæ anno Christi 1373. x. Cal. Augusti sub Pontificatu Gregorij XI. & inter cœlites relata a Bonifacio IX. anno Christi 1391. & a Martino V. 1419. Birgittam, sequitur Mecthildis virgo docta & sanctissima, professione Benedictina, diuinis oraculis clara, & non inferior ipsa Birgitta, quæ libro quinto visionum, aut reuelationū spiritualis gratiæ ipsius, cap. 6. cuius titulus est. De animabus Sansonis, Solomonis, Origenis, & Traiani. ita habet. Rogata a quodam fratre, Dominum in oratione requisiui, vbi nam essent animæ Sansonis, Solomonis, Origenis, & Traiani.

Cui dominus. Quid pietas mea cum anima Sáſonis egerit, volo eſſe ignotum: vt homines ſe de inimicis ſuis vlciſci amplius pertimeſcant. Quid miſericordia mea cum anima Solomonis fecerit, volo homines latere, quatenus carnalia peccata ab omnibus magis deuitentur. Quid verò benignitas mea cum anima Origenis effecerit, volo eſſe abſconditum: vt nullus in ſcientia ſua confidens audeat eleuari. Quid verò de anima Traiani liberalitas mea iuſſerit, volo homines ignorare, quatenus fides catholica ex hoc magis extollatur. Quia hic licet omnibus polleret virtutibus, Chriſtiana tamen fide ac baptiſmo caruit. Hucuſque beata Mecthildis: quæ floruit anno Chriſti 1300. Satis inſinuauit illi Deus iſtorum ſalutem maximè de Sáſone, qui in cathalogo ſanctorũ (Heb. 11.) ab Apoſtolo ponitur. licet non apertè explicuerit, cum pietatis, miſericordiæ, benignitatis, & liberalitatis meminit, qua circa ſingulorũ animas vſum fuiſſe manifeſtat. Hinc autem colligere licebit Dionem Caſſium falſo criminatum fuiſſe Traianum, qui vinoſum & præpoſteræ libidini deditũ impudens faciat. Cùm tamen hoc loco omnibus polluiſſe virtutibus a Deo perhibeatur, quales in viro infideli eſſe poſſunt. Multa etiam in Senecã comminiſcitur, & vbique carpit eius vitam & mores, cum illa innocens, hi temperatiſſimi moderatiſſimiq́;

ratissimiq; fuerint. Quare aut prauo affectu in latinos fuit, vt est ingenium. Græcorum, aut certè Græca & instabili natura, facilè rumoribus vulgo sparsis & temerarijs opinionibus citra iudicium assensit; suspectus proinde habendus est auctor, & in omnibus non est illi semper arrogãda fides. Hæc autem obiter de Dione placuit annotasse, ne nobis vnus fucos faciat, viros optimos maledicẽtia traducendo. Sed differamus hæc in tempus cõmodius & opportunius; & ad nostram historiam redeamus, quæ satis vtique testimonijs authorum veterum, oraculis ad sacras vates factis confirmari videtur. Verum si obiectiones, quas nonnulli recentiores nobis opponunt, exactè diluerimus, nullus relinquetur dubitandi locus, quin cuncta cohæreant, consentiantq; rectissimè. Tres autem eæ sunt, & Ioannem Damascenum priorem fuisse plus duobus seculis diuo Gregorio, & proinde nõ potuisse huius historię Traianicę liberationis meminisse, sed potius falso illum sermonem Damasceni nomine editum, fieriq; vt testimonium impostoris fide careat, cui maximè historia proposita innitebatur. Altera existit, fieri creditu durissimum, diuum Gregoriũ pro viro infideli litasse, preces fudisse, lachrymasse, quem sciebat, vel scire debuisset, vltimo supplicio damnatum, vtpote qui ex hac vita sine fide & baptismo migrarat,

perse-

persecutorq; fuerat sœuissimus Christiani nominis, vt qui plurimos milites Christi martyrio affecerat. Succedit etiam alia ingentior difficultas hominem videlicet iam tartareis pœnis addictum absque gratia Dei ab hoc sęculo discedentẽ, absq; baptismo & fide eximi his malis potuisse, in libertatem, quæ à rectissimo iudice assertum. Sed singulis his obiectionibus eo ordine, quo sunt proposita, adeo satisfaciam, vt quies animo, & consensus concilietur intellectui. Ad priorem autem dubitationem, fuerit ne S. Ioannes Damascenus anterior vel posterior diuo Gregorio non erit difficilè respondere. Quidam rem parum exactè perpendentes plus duobus sęculis anteriorem faciunt, vtpote sub Theodosio imperatore florentem, in testes inducentes Raphaelem Volaterranum lib. 21. Vincentium Beluacensem lib. 17. cap. 103. Antoninum Florentinum, & Trithemium in lib. de scriptoribus ecclesiasticis; videlicet anno 390. Cõstat autem D. Gregorium anno Christi DCIV. ex hac luce migrasse, dum igitur summa annorũ altera alteri confertur, inueniemus sanctum Ioãnem Damascenum priorem fuisse S. Gregorio ducentis & sexdecim annis: & ita sermonem illum defunctos viuorum beneficijs iuuari, & historiam salutis Traiani commentitia vtraque esse nihilque probare. At si negotium oculatius inspiciamus,

inueniemus

inueniemus procul dubio S. Ioannem Damaſcenum plus vno ſęculo poſteriorem diuo Gregorio fuiſſe. Nam auctores qui in teſtes hic inducuntur, quod ſub Theodoſio vixiſſet legentes non diſtinxerunt, vter trium fuiſſet, ſed ad primum ceu inſigniorem rationem temporis reduxerunt: Cùm tamen ille non ſub Theodoſij primi, nec ſecũdi, ſed tertij vixerit imperium, & illius ſucceſſoris Leonis III. Huius rei inanimaduerſio in cauſa fuit iſtis grauiſſimis auctoribus ad eundem ſcopulum impigendi, dum a Theodoſio III. ad primum retro cedentes annorum rationem confundunt. Floruit igitur vir ſanctiſſimus Ioannes cognomento Chryſorrhoas, monachus doctiſſimus Damaſci Syriæ ſub imperium Theodoſij III. cognomẽto Adramitteni, & Leonis III. iconomachi, anno Chriſti 701. Cuius rei nulla nobis eſſet arroganda fides, niſi legitimos & indubitatos teſtes, in negotij huius confirmationem induceremus. Extat enim vita eiuſdem ſancti Ioannis Chryſorrhoæ, Arabicè deſcripta, & a Ioanne Patriarcha Hieroſolymitano Gręcè verſa, & ab aliquo alio Latina facta, quę apertiſsimè docet ſub imperium Leonis tertij, cognomento Iſauri, virum hunc ſanctiſsimum floruiſſe. Aduerſus Leonem nanque imperatorem Ioannes, Damaſci Syriæ agens, quod venerandas Chriſti & deiparæ virginis imagines euerteret,

diuorumq́;

diuorumq́; ſimulachra, flammis efferus & furibū dus exureret, libellis editis & epiſtolis varijs ſcriptis, viriliter ſe tyranno oppoſuit, quibus bonam partem Aſiæ & Græciæ in cultu imaginum & pietate religionis cōtinuit. Leo imperator, qui ægerrime ferebat impietatem ſuam vbique terrarum & locorum Ioannis ſcriptis traduci, neque hominem capere aut punire poterat iuxta votum ſuū, qui extra limites imperij verſaretur, fraudem maligniſſimam commentus eſt, qua virum Dei perderet. Conquiſitis nanque literis aliquot Ioānis, miniſtros ſcribendi peritiſſimos aſciuit, iniunxitq́ue illis vt characteres proprios eiuſdem ita mētirentur, vt alij ab alijs dignoſci haud poſſent. Quibus epiſtolam confinxit, quaſi ab ipſo Ioanne ad ſe ſecreto ſcriptam, velle ſe vrbem Damaſcum regemq́; in poteſtatem Cæſaris tradere, tantum ipſi cura eſſet, milites ad conſtitutam diem tranſmittendi, futurum vt vrbe inſigniſsima & opulentiſſima citra multum operæ & ſumptus potiretur. Hanc epiſtolam Cæſar ad Regem Damaſcenorū remittere ſe dixit, animum erga ſe ſuum officio ſalutari ſatis teſtari edicens, & vt vlterius ſibi ab inſidijs & traditoribus caueret, hortatus. Rex Damaſcenorum Ioannem, qui a conſilijs eius erat, capit nullo defenſionis iuſtæ patrocinio admiſſo, dextram illi amputari iuſsit: quæ oranti, & con-

querenti ob imagines deiparæ & aliorum diuorũ propugnatas, hoc ſibi detrimentum illatum, ea quæ proximè conſecuta eſt nocte, a deipara virgine reſtituta fuit, ſigno abſciſsionis in tanti miraculi fidem relicto. Gregorius item Cedrenus in ſuis annalibus, ſub Leonis tertij imperium, cognomento Iſauri, & ob impietatem imaginum quæ ſanctarum odium θεωμάχου, & Εἰκομάχου dicti Ioannem Damaſcenum vixiſſe teſtatur: melodijſque comprehendiſſe eas cantilenas quas decretum in eccleſijs cani iubet. Et Suidas virum fuiſſe doctiſsimum prodit, & ætatis ſuæ nulli eorum, qui doctrina illuſtres fuere, ſecundum. Inter alia eius ſcripta canticorum canones Iambicos; & ſoluta oratione recenſet, quos dicit fuiſſe incomparabiles, neque quoad vita propagaretur comparationem vllam admiſſuros. Franciſcus etiam Maurolycus in ſuo martyrologio, S. Ioannem hunc Damaſcenum ſub Theodoſio III. qui Leonem Iſaurum præceſsit, vixiſſe aſſeuerat. F. Melchior Cano. hoc idem confirmat lib. locorum Theologicorũ 11. de humanæ hiſtoriæ auctoritate tractans, licet hiſtoriæ Traianicę liberationis videatur repugnare, quem poſtea etiam nos impugnabimus. Sed quid opus eſt alienis teſtibus, cùm ipſe eam nobis ſuis ſcriptis controuerſiam decidat: libro enim quarto orthodoxæ fidei cap. 17. contra Iconomachos

chos ſcribit, eoſdemque in libro hæreſum Icono-claſtas, & Thymoleontes appellat, à Leone certè Iſauro, qui præcipuus fuit, ſacrarum imaginum impugnator & euerſor. Eodem præterea hæreſum libro Monotheletas commemorat Cyrum, S. Sergium, & Euſthatium, qui damnati ſunt in ſexta Synodo ſub Agathone Papa. Aduerſus quos copiosè & ſcripſit lib. 3. de orthodoxa fide cap. 14. & 15. Conſtat autem ſynodum ſextam, quæ fuit ex Conſtantinopolitanis tertia, ſub Agathone Papa anno tertiodecimo imperij Conſtantini quinti celebratam, qui incidit in annũ Chriſti 681. Diuus Gregorius ex hac luce migrauit, anno 604. Colligitur ergo 73. annos hos hæreticos poſteriores diuo Gregorio fuiſſe, aduerſus quos ſcribit S. Ioannes Damaſcenus: Quo profectò fit diuum Ioannem Chryſorrhoam, profeſsione monachũ, virum ſanctiſsimum, pariter atque doctiſsimũ, Damaſci Syrię incolam, qui libros quatuor orthodoxæ fidei, hiſtoriam duorum militum Chriſti Ioſaphat & Barlaam, libros itẽ hæreſum, & de imaginibus, & orationem defunctos in fide perfecta viuentium precibus iuuari, ſcripſit, multis annis diuo Gregorio poſteriorem fuiſſe: potuiſſeq; optimè de illius oratione, & liberatione Traiani certo docuiſſe. Neque audiendus eſt Trithemius, qui libros quatuor orthodoxæ fidei ſcripſit; alterum

duos Joannes Damascenos facit; unum qui

ſub Leone, qui pro imaginibus depugnarit, cum idem prorſus ſit auctor vtrorumque librorum, vt iam, tam ex hiſtoriographis Græcis, quàm ex eiuſdemmet ſcriptis amplißimè docuimus. In eodem etiam errore verſatur F. Bartholomæus a Medina loco ſuperius citato; qui dicat, neceſſe eſſe illud opus alterius eſſe & non Magni Damaſceni, qui antiquior fuerit Gregorio ducentis annis, vtpotè qui ſub Theodoſio Imper. floruerit, Gregorius verò ſub Mauricio, confundens tertium cum primo Theodoſio aliorum exemplum & in animaduerſionem ſequutus. Abſoluta demum priori hac dubitatione, quæ hiſtoriam & annorum numerationem complectitur, ad aliam maioris difficultatis recurramus, quæ orationem diui Gregorij ꝓ homine effuſam infideli, religionis Chriſtianæ perſecutore & hoſte, concernit. Ambiguitatem nanque non leuem habet, quomodo auſus fuerit diuus Gregorius pro ſimili viro ſacrificium offerre, orare, lachrimari, quod vtique criminoſum erat, cùm eſſet a fide alienus & religione Chriſtiana, idolorum cultor, & demum filius perditionis & damnatus. Præſertim cùm ipſe quarto lib. dialogorum & lib. 34. moralium cap. 12. doceat eandem cauſam eſſe cur non oretur a ſanctis in futuro iudicio, pro peccatoribus æterno igne damnatis, quæ nunc etiam cauſa eſt, vt non orent ſancti

homines

homines pro hominibus infidelibus, impijsq́ue damnatis: Aduersus doctrinam, qua cunctos erudijt, agere visus, est, si hoc, quod refertur, diuus Gregorius admisit. Nam aut ignorabat Traianũ ~~idolatram~~, & in perfidia sua obijsse, aut optimè cal lebat, qualis, ille moriens fuisset: Ignorantia autem & conditionis Traiani & religionis, & quod non esset pro huiusmodi hominibus orandum, non poterat virum doctissimum & historiæ & rerum theologicarum fallere. Quod si calluit, non facilè est illum a crimine aliquo graui vendicare: quod secus quam sentiret, faceret; & in re grauissima, & quæ a Theologis, peccatum lœtale censetur, delinquere. Si enim pro Dæmonibus, iamiam damnatis, non licet preces effundere, non licebit pro animabus condemnatis orare, cum pares ijsdem iudicentur: iuxta illud Augustini; Si Scirem patrem meum esse damnatum, non orarem pro eo plusquam pro diabolo. Tum quia nõ minori illi & Deum, & nos, quam Dæmones odio prosequantur: vtpotè caritate quauis omnimodo destituti. Præterea decretis pontificijs cautum & interdictum existit, cap. pro obeuntibus 13. q. 2. & c. placuit, 23. q. 5. Glossa recepta. cap. ex patre, de sepult. Quæ licet posteriora sint sęculo Gregorij: satis est, rationes quibus permoti sunt Pontifices ad illa constituenda semper viguisse, & a similibus

precibus

idolatram

precibus auocasse. Abulensis in commentarijs super quartum librum Regum cap.4.q.57.vbi diffusè hoc argumentum tractauit, fatetur diuum Gregorium lœtaliter peccasse orando pro Traiano, verum fuisse exauditum, & in pœnam peccati supplicio affectum, vt dolore stomachi laboraret. Sed quis, iudicij compos, crederet, Deum exaudisse orationem hominis lœtaliter in ea delinquentis, & arduam & inconsuetam rem illi postulanti concessisse? Nec virum sanctissimū & per omnes gradus suæ vitæ innocentissimum ita debemus traducere, aut inurere grauissimā notā. Ioannes Leuita Romanus, qui vitam diui Gregorij iubente Ioanne VIII.Pōt.Rom.scripsit, aliter soluit hūc nodū, dicens: Gregorium non exorasse Deum pro Traiano, Sed tantum fleuisse. Sic enim cum non orasset, plangendo potuit exaudiri, sicut Moyses dolendo tacendo, potuit clamasse videri. Cui dominus tacenti labijs: quid clamas, inquit, ad me? Nimirum Deus omnipotens corda renesque scrutatur, & frequenter ea misertus concedit: quę homo quamuis vt carnalis desideret, ea tamen petere non præsumit. Vnde regius psaltes psalmo 9. Desiderium pauperū exaudiuit dominus: & desideria cordis eorum exaudiuit auris tua. Hæc Ioannes Leuita. At ego non video quid referat plus, mente orare, quàm voce: cùm vtrunque sit cordis

dis & desiderij manifestatio & voti, quod concipimus, expressa postulatio, Deus enim nouit corda hominum & oratione magis solicitatur mentis, quam vocis, licet vtraque sit illi cara & grata. Tantundem igitur erat, fleuisse diuum Gregorium, desiderasse, optasse, atque si vocis oratione salutem Traiani petiisset: præcipue cum Petrus & Ioannes diaconi diui Gregorii & auctor alius antiquus qui vitã ipsius scripsit apertè prodant orasse illum & intentissimè, & S. Ioannes Damascenus, etiam sacrificium pro anima Traiani obtulisse. Quibus etiam consentit oraculum Beatæ Birgitæ a Deo factũ super hac re, quod nuper citauimus. Aliter igitur hæc erit obiectio diluenda. Existimare nanque oportet viros singulari Deo necessitate coniunctos, & qui familiarissimè ipso vtantur, audere plerunque magna & ardua quæque ab eo petere, & facere etiam, spiritu Sancto inductos ac instigatos, a quibus reliqui arcentur, atq; excludũtur, quod leue, temerarium, atque criminosum id facere illis procul dubio esset. Adducemus nõ pauca exempla tum ex sacris literis, tum ex historiis Sanctorum, quæ hanc doctrinam satis comprobabunt. Abraham vnigenitum filium suum Isaac Gen. 10.
monitu diuino sacrificare voluit, cùm tamen huiusmodi victimæ humanæ adeo esset interdicta immolatio. Sanson, columnas, quibus innixum erat

erat templum Philistinorum, cōcutiens, ipsumq́; euertens, ita vt corruens, ruina non solum Philisteos, sed se perimeret, non vituperatur, sed excusatur, quod spiritu Dei id fecisse creditus fuerit: alius quiuis si hoc ausisset, grauissimè deliquisset in Deum, homicidaq́; haberetur sui ipsius. Augustinus nanque primo de ciuitate Dei, excusat Sansonem, quod instinctu diuino id fecerit, quia non potuisset domum tantam propria virtute subuertere, sed virtute Dei, quæ non adiuuat ad malum. Cui subscribit diuus Thomas in commentariis super caput 11. epistolæ ad Hebræos, lectione 7. Eodem spiritu diuino motus fuit Elias, cum duos quinquagenarios duces centum militibus stipatos, missos ab rege Ochozia, ad se capiendum, si spontaneus venire recusaret igne de cœlo bis impetrato incunctanter exussit. Hoc, quod Dei propheta, diuino numine afflatus petiit, & obtinuit, duorum ducum, centumq́; militum deflagrationem, alius profectò etiam cogitare criminosum duceret, tantum abest, vt a Deo peteret & impetrare se posse speraret. Numine Dei afflatus filius ille prophetæ, quendam, vt se percuteret in nomine domini inuitauit, qui cùm acquiescere nollet, a Leone occurrente in via (sicut propheta prædixerat) discerptus est. Rursus alium reperit, a quo stricto gladio impetit⁹ & vulneratus est.

1.Reg.4

Eodem

Eodẽ ſpiritu, & impulſu ductus fuit Eliſeus, qui pueris ei illudentibus in nomine Domini maledi xerit, & quadraginta ex illis vrſi ſaltu egreſſi diſcerpſerint. Inducere autem quemquam ad vulnera alteri cuiquam inferenda, peccatum eſſet lętiferum, niſi diuino quiſpiam numine afflatus feciſſet S. Marcus Euangeliſta pollicem ſibi, poſt fidem Chriſti ſuſceptam, amputaſſe legitur, vt ſacerdotio reprobus haberetur. Apollonia item virgo Alexandrina propria ſe ſponte in ignem proie cit, ad quem erat, ſi paganiſmo non aſſentiretur, damnanda. Quæ tamen martyrio clara in eccleſia celebratur, quod Spiritu ſancto impellente id fecerit: Aliter namq; aut membrum ſibi aliquod amputare, aut non coactum, vel vi impulſum ſe in mortem dedere, nemini licet. Diua Catharina virgo Senenſis, quadraginta integris diebus, plerumque cibo & potu quouis abſtinuit. Beatus Nicolaus de Saxo, clarus ſanctimonia apud Heluetios Eremita, viginti fermè annis, abſque vllo prorſus cibi aut potus genere perſtitit, diuino id vtrique ſuggerẽte numine. Ecquis enim nunc videt ſi inediam huiuſmodi tentaſſet, homicidium ſui ipſius moliturum, grauiſſimeque in Deum peccaturum? Cum inedia intra ſeptem dies, vel plurimum nouem exanimet. Diuus Thomas apoſtolus Chriſti cum ſemel nuptijs filiæ regis cuiuſdam Indorum

4. Reg. 2.

E inter-

interfuiſſet, & à pincerna conuiuij colapho iniquiſſimè impeteretur, duo, legitur apud Abdiam Babyloniæ Epiſcopum libr. 9. Si tamen legitimus & non potius commentitius liber ille exiſtit à Domino imprecatum fuiſſe, & quod parceret in futuro, & puniret in præſenti, vt cæteri huius exemplo cauerent deinceps offendere ſeruos Chriſti. Quod mox diuina vltione ſubſequuta, confirmatum eſt. Nam ad fontem pincerna egreſſus, quo miniſtros aquam in conuiuium deferentes vrgeret: à leone dilaceratus fuit, membratimq́ue diſciſſus. Cuius dextram ſacrilegam domeſticus canis apprehendens, per ſingulos in conuiuio accũbentes circumtulit, vt eadem dextra abſciſſa maiorem famulo Dei gloriam referret, quam viuens ignominiam intulerat. Non animo iniuriæ vin-
Matt. 5. dicandæ hoc fecit Apoſtolus, quia magiſtro om-
Luc. 6. nium didicerat, non propulſandam iniuriam viro perfecto, orandum pro perſequentibus, & calumniantibus, maxillam ſiniſtram ei offerẽdam, qui dextram percuteret: qui Spiritu ſancto fuerat olim repletus, & in Dei amicitia confirmatus: Sed zelo potius diuino, vt authoritas & reuerentia miniſtro euangelij ita apud barbaros cõciliaretur: & noſſent ſe ſeruum eſſe Dei viuẽtis, ſub cuius protectione, & religione continebatur. Ita enim exiſtimabat, viam faciliorem multo ſterni ad euan-
gelij

gelij prædicationem suscipiendam, quam si iniuriam illam Deus inultam relinqueret. Gloriam nanque Dei, nō propriam quærebat: sicut & Apostolus Paulus, qui genus, personam, eruditionem, labores pro Christo susceptos, arcana Dei visa refert, non inanem sui commendationem, sed vt inde maiorem auctoritatem apud Corinthios conciliaret, qui sciebat melius hac via iugo Christi subditurus, & contenturus etiam, & quando exempla huiusmodi minus secure ex Abdia peteremus, supersunt innumeri fidei testes, qui vitas sanctorum scripserunt, à quibus multo plura huiusmodi possemus inducere, quæ tamen fastidij causa prætereunda censuimus. Sed iam coronidem vnico exēplo imponamus. Beata Tecla martyr prece sua, Falconillam, fœminam idolorum cultricem, & à Christi ministerio alienam, eripuit ab inferis, vt testis est Sanctus Ioannes Damascenus, in sermone de defunctis piorum suffragijs iuuandis. Cuncta ista exempla, quæ produximus, & multo plura quæ sanctorum virorum & fœminarum producere possemus, satis & manifestè conuincunt, multa ab ipsis gesta esse, quæ stuporem & admirationem habeant, neque reliquis ea licere, quæ communes leges & rationem excedant. Admirationi nanque non imitationi excitandæ leguntur, proponunturque: & quod alij absque

2. Cor. 11.

graui peccato facere non possunt, isti impune fecerunt: quod Dei numine regerentur. Ad instar igitur horum, beatus Pontifex Gregorius petens liberationem animæ Traiani, non solum crimen nullũ admisit, sed obsequium pręstitit Deo, quod spiritu diuino ductus id postulauerit. Delinqueret quidem alius, qui spiritu Dei peculiari in re simili destitueretur, non diuus Gregorius qui probe norat impulsu numinis rem se gratam facturum, si liberationem Traiani postularet. Nam si quispiam admitteret, virum Dei in hoc negotio petendo grauiter deliquisse, aut saltem ignorantia excusari, quod crederet pro huiusmodi damnatis, & infidelibus orationem ad altissimum effundi posse, in altero innocentiæ & sanctimoniæ beatissimi Pontificis detraheretur, in altero notam illi ignorãtiæ inureret, quasi nesciret homo doctissimus, & tantopere in lege Dei versatus, peccatum lętale esse, pro infidelibus uita functis & damnatis orare: præsertim pro Traiano, q in Christianos vt idololatra quãdiu vixit desęuierat, & in pfidia paganissimi decesserat. Crimé porro lętale, nemo viro in Dei obsequio vigilãtissimo impingere, citra magnã iniuriam & dedecus ipsius potest. Nam si petendo liberationem Traiani crimen aliquod admisisset, clemẽtiam Dei potius irritasset, quam deliniisset, & proinde petitionem non obtinuisset

ſuam. Poſtquam autem continuo fuit exauditus precesq́; ipſius ſuſceptę, ſignū eſt, non ſolum non peccaſſe, ſed rē, qua Dei clementiā demereretur, feciſſe. Voluit nanq; Deus hoc ferme vnico & rariſſimo exemplo, virum ſibi addictiſsimum honore proſequi, ſicut & beatam Teclam martyrem, vt alteri Traiani animi libertatē, alteri Falconillæ concederet: quo hinc, quales, quantique fuerint apud Deum, quā chari, quam amici totus orbis perpēderet, iudicaretq́;: mirabilisq́ue fieret Deus in ſanctis ſuis. Atqui obijciet mihi cōtinuo quiſpiam, Diuum Gregoriū ob hoc factum fuiſſe à Deo punitum, vt perpetuo ſtomachi & pedū dolore quādiu viueret, laboraret, lentis atq; febribus teneret᷑. Nemo aūt punitur niſi ob culpam, ergo aliquam Diuus Gregorius in illa petitione commiſit, ob quam merito debuit à Deo puniri. Bene habet. Audi tn̄ benigne huius ſcrupuli dilutionē. Non legimus nec hiſtoria noſtra prodit, diuum Gregorium aliquo ſupplicio affectū cum primum liberationem animi Traiani obtinuit, ſed admonitum dūtaxat, ne deinceps hoſtiā offerret pro homine infideli. Quod ſi vlterius cōtendas, demum fuiſſe punitū cū fidelib. cunctis, qui in cimiterio S. Andreæ ſepelirent᷑, ſalutē æternā impetrauit, tūcq́; mētionē tā huius petitionis, q̃ Traiani factā, q̄ cauſa extitiſsent huiuſmodi punitionis inferēdæ: ſatisfaciā.

Non

Non abnuo, aliquam pœnam diuo Gregorio in secunda illa petitione irrogatam, ſed quæ potius veteris fuiſſet confirmatio, quam recentis alicuius inflictio. Nam ſtomachi, & pedum dolore, inſalubritateque totius corporis multo ante & aſſidue afflictabatur, vtpotè grandæuus, ſenioque confectus: quæ quo aduiueret fuit producta diuino oraculo, ita vt ſpe firmæ valetudinis perpetuo eſſet cariturus. Quemadmodum autem initio non in pęnam alicuius criminis praua illa corporis habitudo à Deo inflicta, ita ſine nouo crimine cõfirmata eſt, quod ſemper ad cohibendos carnis impetus, & exercitium virtutis, vtiliſsima foret:& ſi quando, tum maxime neceſſaria eſſet: vbi tanta & ſtupẽda dona à Deo impetraſſet, quorum memoria facile ſuperbire & inſolentior fieri poterat.

2. Cor. 12. Sicut enim beatiſsimo Apoſtolo Paulo, ne magnitudine reuelationum extolleretur, datus eſt ſtimulus carnis angelus Sathanę, qui illum colaphizaret: imbecilla inquam corporis habitudo, morbis vexata caro, ita diuo Gregorio idem, ob eandemque prorſus cauſam ſucceſsit. Prudentiſsimus animorũ medicus Deus ægritudine corporis, morbos curat animi: vt quam primum quis ex donis Dei gloriari velit, mox aduerſa corporis valetudo deprimat & corripiat, veluti pharmacum quod ſit huiuſmodi ægritudini appoſitiſsimum. Adde,

duas alias rationes præter eam quam retulimus, intercessisse, ob quas Deus voluit antiquos morbos in diuo Gregorio inualescere, perpetuoq; manere citra crimen lętale ab eo commissum. Primo ne quispiam ex facto gloriosi Pontificis crederet licere cuique pro infidelibus, cæterisque damnatis preces ad Deum fundere. Secundo ne exemplo sanctissimi viri cōmoti aliqui pro infidelibus vita functis orarēt, & quod ipse diuino numine inductus fecit, reliqui auderent: terrore illis iniecto ex morbis diutinis, quos quandiu vixit perpessus est gloriosus Christi athleta. Absoluimus iam dubitationem, quæ præcipuè circa honestatem facti diui Gregorii pro Traiani anima orantis, versabatur, nunc ad aliam, quæ iustitiam & leges Dei cōcernit, accedamus. Durissimum quibusdam videtur à tartaro reuocari quemquam in requiem à tenebris in lucem; Deumque indixisse, nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei: & alibi. Sine fide impossibile est placere Deo: & tamen Traianum sine fide, sine baptismo, idololatrā in Christi martyres sęuientem, salutem fuisse consecutum: diuinamq; iustitiam passam fuisse huiusmodi hominem æterna supplicia euadere qui in idolorū cultu & religione, impęnitens scelerum, quę in Christianos admiserat, ex hac fuerat luce subtractus.

Ioan. 3.

Hebr. 1.

Dece-

Decedenti autẽ lætali in crimine ex hac vita, æterna pœna ſicut gratiæ æterna gloria reſpondet: non igitur miraculum recipiendum erit, quod tot leges euertere, tot decretis aduerſari videtur. Hucuſque dubitatio progreſſa, à nobis propulſanda, & refellenda eſt. Referam tamen prius quorundam ſententias, vt maiori luce & ſplendore propoſita hæc controuerſia dirimatur. Melchior Cano. inſignis & doctiſſimus theologus inſtituti prædicatorum Epiſcopus Canarienſis, qui ingenio, eloquentia, ſuauitateq́ue dicendi plurimum valuit, his forſan rationibus inductus locorum theologicorum libr. 11. Cum de humanæ hiſtoriæ auctoritate agit, hanc de Traiano precibus diui Gregorii liberato hiſtoriam negat, inquiens. Traianum Gregorii precibus à gehenna liberatum, non vulgo ſolum, ſed diuo etiam Thomæ olim, iuueni Perſuaſum eſt. Perſuaſum eſt autem diui Ioannis Damaſceni auctoritate, cui diuus ſane Thomas plurimũ deferebat. Nec verò hiſtoriã ego illam probo. Subiungit poſt pauca. Mirum enim eſt, hominem Græcum rem & noſtram, & toto (vt ipſe inquit) orbe vulgatam, Græcis ſuis prodidiſſe, quam hiſtoriã tamen omnis Latinorum ignorat. Hucuſque Melchior Cano. Sed certe, vt quod ſentio ingenue fatear, hæc eius ſententia bis peccat, pace tanti viri dixerim, & nimia licentia, & hiſtoriarũ quæ hanc tracta-

grex

tractationem concernunt, ignorantia. Nimia quidem licentia, quod duos viros sanctissimos Thomam Aquinatem, & Ioannem Damascenum, petulanter carpserit, dum alterum quasi nimis credulum damnat, alterum quasi exiguæ fidei, imo & falsitatis traducit. Dicere enim diuum Thomã iuuenili ætate sicut & vulgus deceptum, immodestum est. Sancti enim viri, vt domicilia Spiritus sancti, templa Dei, vasa sacra, maxima cum reuerentia tractandi, & colendi sunt. Melius profecto egit diuus Thomas qui plurimum auctoritatis diuo Ioanni Damasceno detulit, quã Melchior Cano. qui paucam aut nullam vtrique. Sententiam illam probaturus diuus Thomas, multo plura reuoluerat, plura quam ipse cano perpenderat. Vastum enim illius viri sancti iudicium, non solet nisi re bene perpensa & examinata sententiam ferre (id quod iuuenilẽ ætatem in senilem sensus transformat,) & vltra diui Ioannis Damasceni, veritatem aliarum fuerat historiarum secutus. Ignorantiam autẽ historiæ fugere cano in hac re haud potest, qui asseruerit historiam omnem Latinorum hoc negotium ignorasse: Cum tamen Petrus, & Ioannes Leuitæ ab ipsomet diuo Gregorio accepe rint: Alter item Ioannes Romanus diaconus scripserit, Angelicanę historię testentur, Author ignotus coetaneus discipulorum ipsius beati Gregorij

diffuſe meminerit, ſanctiſſimæ duæ fœminæ Birgitta, & Machthildis ex oraculo diuino prodiderint: Sanctus Ioannes Damaſcenus ſuffragetur:nõ ergo recipiendus eſt Cano. ſiue impugnationem ſanctorum, ſiue hiſtoriarum defectum nobis ingerere moliatur. Hominem reuereor & illius dignitatem, in re autem hac, vt falſa, ab ipſo libenter diſſentio. Gulielmus Altiſiodorenſis, quem plures ſequuntur in quarto Sententiarũ cap. de damnatis aliter ſe ab hac dubitatione extricare nititur, dum Traianũ fuiſſe à diuo Gregorio ſuſcitatum, baptizatumq́ue, ac præteritorum criminum pœnitentem in ſedes cœleſtes euolaſſe, credit. Verum cum nulla, earum quas commemorauimus, hiſtoria prodat, gratis videbitur eſſe dictum, nulloq́ue prorſus fundamento fulciri. Ex hiſtoria enim rei geſtę totum negotium pẽdet, ad quam quicquam addere, vel minuere haud licet. Si enim diuus Gregorius Traianum ſuſcitatum baptizaſſet, aut publice id factum, aut priuatim. Si publice, publicum cunctorum, qui aderant teſtimonium pateſceret; ſi priuatim aliqui ſaltem interfuiſſent, qui aquam deferrent, qui Chriſma, diaconorum aliquis ſecretorum conſcius, qui rem tantam poſteritati prodidiſſet. Nullus autem repertus eſt qui diceret, qui vulgaret: ergo credibile eſt, ita non accidiſſe. Verum cum ſecreto potuiſſet ipſe Traianus

nus vitæ restitui & suscitari, & ad sanctum Pontificē deduci, & occulte baptizari & id diuus Thomas quarto Sentent. loco citato, vt probabile admittat, diuus Vincentius & diuus Antoninus, nos item vt pium, & probabile recipiēdum ducimus: huic rei libenti animo assentimur. Ait enim diuus Thomas, De facto Traiani hoc modo potest probabiliter æstimari, quod precibus Beati Gregorij ad vitam fuerit reuocatus, & ibi gratiam cōsequutus sit, per quam remissionem peccatorū habuit, & per cōsequens immunitatē à pœna, sicut etiam apparet in omnibus illis, qui fuerūt à mortuis miraculose suscitati, quorum plures constat idololatras & damnatos fuisse. De omnibus enim similiter dici oportet, quòd non erant in inferno finaliter deputati, sed secundum præsentem iustitiam propriorum meritorum: secundum autem superiores causas, quibus prȩuidebantur ad uitam reuocandi, erat de eis aliter disponendum. Hæc D. Thomas. Quo fit vt salutem fuerit consecutus non absolute, sed præcedentibus Baptismo, fide, gratia, charitate, & pœnitentia ante actorum criminum, quæ olim admiserat. Solum cum ipso dispensatum à Deo, vt à carceribus infernis perpetuis redemptionē assequeretur & libertatē, (quod lex communis vetat) diuina dispensatio, & priuilegium peculiare tribuit. Bernardinus Corius ora-

tor & historiographus clarus, Mediolanensis, in vita Traiani commentum, seu somnium refert, quod nescio si ipse inuenit, aut ab alijs acceptum in suam historiam transtulit. Post 492. annos, inquit, à morte Traiani decursos, in sepulchro quodam à cæmentariis erutum craneum humanum, linguam habens adhuc incorruptam, quod portenti lóco ad diuum Gregorium, tunc Romanum Pontificem, delatum, & ab ipso in Dei nomine cuius esset rogatum, imperatoris Traiani, respondit, cuius anima ab obitu in illum vsq; diem tartareis tormentis puniretur. Huius rei admiratione captus sanctus Pontifex, eiusdemque probitatis, & iustitiæ memor, preces cum lachrymis fudit ad Deum, & ita illius liberationem impetrauit. Quis autem non uideat huiusmodi fabulam sine iudicio esse confictam? Nam cum corpora imperatorum ea ætate cremarentur, cineresque Traiani intra auream pilam supra suã columnam fuerint repositi, quali in sepulchro à cæmentarijs repertum craneum ipsius est? Quomodo autem linguam incorruptam haberet, quæ igne proculdubio fuisset assumpta, etiam quando ossa aliqua semiusta seruarentur. Qualiter eos qui cineres in Bithinia collegerunt, in vrbem asportarunt, intra auream pilam reclusere, latuit hoc mysterium, cœmentariis reuelatum est? Absint procul fabu-

læ.

læ. Sed & aliam huic parum disſimilem quidam confinxerunt, nullo, niſi mendaci, innixam fundamento: habuiſſe inquam Traianum filium vnicum, imperij ſucceſſorem futurum, qui ſemel equo vectus filium, vnicum etiam, viduæ protriuit & interemit, quæ apud iudices conquæſta, nec exaudita, ipſum Traianum Imperatorem ad bellum proficiſcentem adiit, vt ius ſibi interempti filii redderet, qui benigne acceptam vnigenitum ſuum abdicauit viduæ adoptiuum dedit multis fœminæ opibus, & muneribus elargitis. Commentitius iſte filius Traiani, à quo patre genitus, à qua matre? abſque prole namque Traianus & Plotina deceſſere. Quis auctor huius meminit? In qua hiſtoria refertur, ſiue Traiani, ſiue Gregorii? Decedenti namque abſque liberis Traiano, oportuit Hadrianum cooptare, qui eius in imperio eſſet ſucceſſor. Mirum omnes quotquot vtriuſque ætate hiſtorias ſcripſerunt, hunc filium tacuiſſe, & nunc demum recentibus iſtis patuiſſe. Hæ & ſimiles aliæ, veris narrationibus, interſertæ fabellæ, certiſſimam hiſtoriam ſuſpectam reddiderunt, & inter tot confictas varietates, dubietatis tenebras iniecerunt. Hactenus de iſtis figmentis. Ad locum vnde digreſſi ſumus, reuertamur. Ioannes diaconus Romanus, qui diui Gregorij vitam ſcripſit libr. 2. capitul. 44.

vt pro-

vt proposito argumento satisfaceret, inquit, Traiani animam non fuisse Gregorii precibus ab inferno liberatam, & in paradiso repositam, quod omnino incredibile videretur, propter illud quod
Ioan. 3. scriptum est Ioannis 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, nō intrabit in regnum cœlorum: sed solummodo dicitur ab inferni cruciatibus liberata: quod videlicet, potest videri credibile. Quippe cum ita valeat anima in inferno existere, & inferni cruciatus per Dei misericordiam non sentire, sicuti vnus gehennæ ignis, valet omnes peccatores pariter detinêre, sed per Dei iustitiam cunctos non valet exurere. Nam vniuscuiusque quantum meruit culpa, iusto Dei iudicio, tantum sentietur & pœna. Hucusque Ioannes Diaconus. Cuius solutionem diuus Thomas admittit, & ea ipse vtitur, quarto Sententiarum dist. 45. Sicut & alia Altisiodorensis de Traiano ad vitam reuocato & pęnitente. Sed in quæstionibus disputatis de veritate quæst. 6. articulo 6. nulli horum adhæret expresè, sed simpliciter & absolute respondet quasi vtriusuis tibi optionem dimittens: Et animam Traiani salutem fuisse consecutam, supponēs diluit argumenta. Sed certe difficile crederem, quietem à pœna, & non integram salutem animæ Traiani Deum donasse. Tum quod Damascenus referat, oraculum quod cœlitus diuus

Grego-

Gregorius accepit hoc fuisse. Veniam Traiano do. Venia autem non dicitur proprie, nisi de culpa, & consequenter de pœna, ergo salutem animæ Traiani Deus liberalissime impartitus est. Eximere præterea hominem à tartareis cruciatibus, aut ad tempus, vel perpetuo fiebat. Si ad tempus, maius esset illi tormẽtum, retrudi iterum in barathrum & denuo torqueri, & ipsa etiam anxietas eandem miseriam repetendi, tormentum esset, quod continuo cruciaret. Si autem perpetua, eius requies erat, vacare inquam à tormentis, quo loco erat post diem iudicii reponendus in barathro, loco purgatorii, aut limbo? In limbo quidem non esset, qui locus est deputatus infantibus duntaxat, qui originali peccato irretiti ex hac vita discesserunt. In loco purgatorio esse non posset, cum excidio orbis superueniente, vacuus relinquendus credatur. In barathro autem quid faciet, qui nullis sicut cæteri tormentis torquebitur. Præsertim cum sententia iudicis ferenda sit absoluta, vt illi in regnum, alii in ignem æternum sint perducendi. Cum autem sine pęnitentia sint dona Dei, qui semel tormentis exemit perpetuo (vt mihi probabiliter videtur) credendus est exemisse. Cum autem nullus locus præter istos tres commemoratos supersit, in quo illius animam collocemus, de summa Dei clementia, & liberalitate credendum est,

vel

vel illum tunc in cœlo repositum, vel post aliquot sæcula, iuxta diuinam ordinationem reponendū. de his autem satis. Ad aliam iam Dominici Soto theologi insignissimi instituti prædicatorum sententiam veniamus. Cuius sanctimonia & doctrina clarissima nostro sęculo extiterunt. Hic in quarto Sententiarum distinct. 45. quęstio. 21. articul. 2. cum historiam liberationis Traiani à diuo Thoma receptam non audeat negare, durissimam sibi creditu dicit: tum oratione diui Gregorij, de qua re iam satisfecimus, tum quod aliquos damnatorum ex inferno suscitari, qui postea in cœlum sint euolaturi, videretur rationi prædestinationis aduersum: consequeretur enim quod aliqui prædestinati fuissent in inferno damnati, non simpliciter, sed sub conditione, nisi postea resuscitarentur. Nam verisimillimum esse, inquit, in obitu cuiusque sententiam absolute ferri, ite in ignem æternum, aut uitam æternam, qualiter est in die iudicii ferenda. Eadem autem est de Traiani anima ambiguitas. Verum neque liberationem animæ Traiani, neque reuocationem ad vitam infidelium & idololatrarum, veritati obesse, quam tuemur, ex mente diui Thomę, tum in quæstionibus disputatis de veritate quæstio. 6. articul. 6. tum 4. Sententiarum distinctio. 45. quæstio. 2. articul. 2. quæstio. 2. ad 5. docebimus. Licet prædestinatio,

inquit

inquit diuus Thomas, numquam mutetur, orationes tamen & alia opera buona valent ad consequendum prædestinationis effectum. Nam prędestinationis effectus est salus humana, quę à Deo procedit, sicut à causa prima, sed eius possunt esse aliæ causæ proximæ quasi instrumentales, quæ sunt ordinatę à diuina prędestinatione ad salutem humanam, sicut instrumenta applicantur ab artifice ad effectū artis explendum. Vnde sicut prædestinationis diuinæ est effectus, quod iste saluetur, ita quod per orationes tales, vel merita talia saluetur. Et hoc etiam Gregorius dicit in libr. 1. dialogorum, quod ea, quæ sancti viri orando efficiunt, ita prædestinata sunt, vt precibus obtineantur. Propter quod, vt dicit Boetius lib. 5. de consolatione philosophiæ: preces, cum rectæ sunt, inefficaces esse non possunt. Atqui Traianus à Deo, vt causa prima in numerum erat electorum adscriptus, sed causæ proximæ & instrumēta futura huius effectus, preces erant à diuo Gregorio pro ipsius liberatione effundendæ. Illi autem, qui fuerunt miraculosè suscitati, quorum plures constat idololatras & damnatos fuisse, non erant in inferno finaliter deputati, sed secundum præsentem iustitiam propriorum meritorum, secundum autem superiores caussas, quibus præuidebantur ad vitam reuocandi erat de eis aliter disponendum. Ita

Traianus quãdo ex hac vita migrauit in tartarum fuit retrusus, secundum præsentem iustitiam propriorum tunc meritorum, secundum autem superiorem causam, qua præuidebatur orationibus diui Gregorii iuuandus, erat de illo aliter disponendum. Illud autem argumentum, quo Dominicus Soto videtur vrgeri, quod Apostoli, ac deinceps alii euangelij promulgatores, plures inter gentes excitauerint mortuos, inter quos aliquot sua gentilitate damnatos, ita subterfugit, non suscitasse, inquiens, forte, nisi illos qui inuincibili ignorantia Christianæ legis laborantes, in lege naturæ seruari poterant, aut alios cathecumenos, aut christianos, atque adeo in purgatorio existentes. Verum fallitur ea in re Soto, vt multis exemplis inductis demonstrare possumus. Beatus enim Andreas Apostolus Philopatorem Sostrati filium, vnà cum triginta aliis octo infidelibus, mari submersos, & suffocatos, vitæ restituit. Sanctus Ioannes Euangelista Callimachum, quem serpens intra sepulchrum Drusianæ extinxerat, cui stuprũ mortuæ volebat inferre, qui viuæ copiam habere haud potuerat, ad vitam reuocauit: & ad bonam frugem reduxit: mortuus quippe fuerat lętali crimine implicitus. Beatus Matthæus Apostolus filium Æthiopiæ regis infidelem cultuque tentum idolorum, suscitauit. Philippus Apostolus pontificis

tificis filium, qui ignem miniſtrabat ſacrificij, & duos tribunos infideles, qui mortui fuerant, ſuſcitauit: vt habet Abdias Babiloniæ epiſcopus lib. 3. apoſtolicæ hiſtoriæ; 4. 7. & 10. Sanctus Apollinaris martyr poſtea filiã idololatram ſuſcitauit Ruffi patritij ex conſulis, Rauennæ præfecti. Beata Agnes præfecti filium idololatra, ipſamque volentem opprimere, à diabolo ſuffocatum vitali auræ reſtituit. Deficeret tempus ſi reliqua exempla proſequerer. Satis eſt è multis aliquot commemo raſſe: quo fit, vt ea in re ſententiam feramus parum conſentaneam definitioni Dominici Soto.

Vt igitur principali argumẽto ſolutionem adiungamus: ita nobis de ea re ſtatuendum eſt. Communes leges Dei ſunt, nullus ſine baptiſmo ſalutem conſequitur, ſine fide impoſſibile eſt placere Deo. Semel locis tartareis deputatus, illos haud vnqnam carceres poteſt effugere, quia in inferno nulla eſt redemptio: verum poſſunt aliquando ex peculiari Dei gratia & priuilegio diſpenſari modo, quo Sanctus Thõmas loquitur ſupra in quarto, ob rationes aliquot Deo notas, nobis autem occultas, in comprehenſibilia ſunt enim iudicia Dei, & in inueſtigabiles viæ eius. Arcana enim Dei quis nouit? aut quis conſiliarius eius fuit? Traianus itaque imperator, qui ſecundum communes leges perpetuæ damnationi erat addicendus,

idem peculiari gratia ſalutem ex benignitate,& liberalitate diuina conſecutus eſt, conciliantibus eam ſuffragijs, & precibus diui Gregorii pro ipſius animæ liberatione effuſis. Qui non erat in tartarum irreuocabiliter retruſus, ſed ad tempus, quandiu pro ipſo Gregorius oraret: & ita potuit tartareis cruciatibus eximi, qui non penitus, ſed ad certum & pręfinitum tẽpus illis eſſet torquendus. Et licet damnatis, qui in inferno cruciantur nihil eccleſiaſtica ſuffragia prodeſſe valeant, neque ullus poſsit eis opem ferre; ſed debeãt in perpetuum meritas pœnas luere, qui eas numquam perſoluere ualeant, verũ hoc attinet ad leges communes, non quod ſecus poſsit per peculiare priuilegium contingere. Quod Sanctum Ioannem Damaſcenum in vehementem admirationem trahebat. id enim ſtupendum factum verbis proſequitur: vix pro rei dignitate congruentibus, Falconillæ liberationem & Traiani inter ſeſe conferens in hunc modum. Falconilla vnius idololatriæ,& nullius, præter id criminis rea erat. Traianus vero multos etiam martyres nõ raro morti condemnauit. Mirabilis es domine,& mirabilia ſunt opera tua: miſericordiam tuam ineffabilem recte glorificamus: vndiquaque enim ad miſericordiam propenſus es. Sed gradum iam tandem reuocemus, & vela cõtrahamus ad tranquillumque portum

tum

tũ noſtra deſcendat oratio. Gregorius igitur pontificatus ſui primo, aut ſecundo plurimum anno, qui incidit in Chriſtianæ ſalutis D X C I. ſuis precibus Traiano Cæſari, cum iam ab eius obitu C C C C L X X I I I. effluxiſſent, liberationem à Deo, & ſalutem impetrauit. Si autem tanto miraculo, teſtimonium ferunt hiſtoriographi, ſi viri ſancti, ſi diuinæ vates, ſi conſentit, præter paucíſsimos, theologorum vniuerſa ſchola, ſi atteſtatur diuus Ioannes Damaſcenus Gregorio ætate poſterior: Si diuus Thomas Aquinâs, quid eſt quod nos dubitemus? Hiſtoriæ receptiſsimæ, cur nos tenebras effundemus? Si hiſtoria hæc Romæ in diui Gregorij æde ſuper aram marmore inciſa eſt, cur ſine ratione factum? cur ſine iudicio eo loco celebri & ſacro repoſitam credamus? Si ſanctiſsimum pontificem Gregorium à crimine vendicamus, quod alii impudenter impingebant, ob preces ad Deum pro Traiani anima effuſſas: Si eius ſanctimoniam magis hoc negotium præclaram facit, ſi maximam illi gloriam conciliat, ſi beatiſsimo Gregorio X I I I. qui illius & nomen & ſedem meritiſsimus hodie tenet auctoritatem conciliat, & gratiam quod tanti ſit viri nomen & gradum ſortitus, quid eſt quod nos abnuamus? Si cuncta conſona ſunt, ſi cuncta cohærent; Si non eſt quod ambiguitatem merito faciat, nihil aliud ſupereſt

pereſt

pereſt quàm quod Dei immenſam liberalitatem, & clementiam ſtupore & admiratione proſequamur, qui in ſanctis ſuis adeo eſt mirabilis? Eius arcana iudicia æterna ratione innixa nihil ob imbecillitatem iudicij humani aliud inueſtigantes, veneremur. Abſint fabulæ, valeant detractores, increduli abſcedant, ſatis ſi pij, ſi candidi hiſtoriam hanc recipiant, credant, amplexenturque decus imperio, decus vrbi Romanæ, decus Hiſpaniæ, augentem, quam ſi pro rei dignitate minus apte, & diſerte tractauerim, id totum tenuitati ingenioli mei tribuendum, qui non quod debui & volui, ſed magis quod potui, præſtiti.

FINIS.

REGISTRVM.

*ABCDEFG.

Omnes ſunt Duerniones.

VENETIIS,

Apud Dominicum Nicolinum.
MDLXXXIII.

TRACTATVS
QVOD DIVVS HIERONYMVS STRIDONENSIS S. R. E. PRESBITER FVERIT CARDINALIS.

AVCTORE F. ALFONSO CIACONE
Doctore Theologo Ordinis Prædicatorum
Pœnitentiario Apostolico.

VENETIS.

Apud Dominicum Nicolinum.
M D LXXXIII.

SANCTISSIMO
D. N. GREGORIO XIII.
Pont. Optimo Max.

M. F. ALFONSVS CIACON minor ſuus Pœnitentiarius fauſta & fęliciſſima quæque præcatur.

VOTIES ſe mihi opportunitas obtulit, limina Sanctorum Apoſtolorum ad Vaticanum viſitandi, illorum numina imploraturus, toties Sacellum proximum Gregorianum Deiparæ Virginis dicatum, à V. B. magnis ſumptibus à fundamentis erectum, & nunc etiam maioribus exornatum, oculos in ſui admirationem rapiebat, cogebatque gradum ſubſiſtere, dum ingentem excitatam molem, in eam gratiam & venuſtatem, qualis nunc eſt, conſurgere in dies, & coaleſcere conſpicarer: vixque poteram depræhendere, ſuperaretne materia opus, an potius opus materiam, adeò alterum cum altero de pulchritudine certare videbantur. Nam quum infimam huius illuſtriſſimi Sacelli partem contemplarer, tot generibus marmorum, quæ colore, varietate, & nitore, gemmas & præ-

ciosissimos quosque lapides imitantur, distingui, & insigniri cęptam: quæ ex peregrinis & remotissimis totius Orbis terrarum regionibus veteres in Vrbem aduehenda summo studio & labore curarunt, materia vincebat opus, natura artem. Verùm quum fastigium eiusdem Sacelli conscenderem, intuererque massas vitreas in laminas formari, tot coloribus tingi, bracteas aureas vi ignis interseri, ex laminis segmenta seu tessellas secari, & in nouas formas, & picturas coaptari, quę peritissimi pictoris penicillo vix meliores aut similes delinearentur: tunc demum naturam arti subcubuisse, & de materia opus triumphasse, non citra stuporem iudicabam. Ars enim museo opere elaborandi, tot iam annis sepulta, tuis denuò auspicijs Beatissime Pontifex multò fœlicior renascitur, & priscum inuentum, iam dudum amissum, ceu recens tua opera è tenebris in lucem reuocatur. Et quod magis mirari possumus, in sublimi, & editissimo loco fornaces perpetuò ardent, frequentissimi artifices & numerosa hominum turba, variis ministerijs inseruientes, in aëris fermè regione viuunt, ita vt nouos populos, nouamque ad superos coloniam tuum fęlicissimum Pontificatum deduxisse suspicemur. Fossores metallorum subter terram habitant, & pro miraculo ducimus, homines subterraneos fore; at maius est, aericolas

existere,

existere, qui arduo & volucribus communi loco vitam transigant, diuersasque inibi artes exerceant. Quare vastissima, & immẽsorum sumptuum moles, non potuit, nisi à magnanimo & vigilantissimo Põtifice excogitari, & ab eodem magnificẽtissimo tentari, & absolui; qui huius generis multa & aggressus est, & perfecit. Structura igitur celeberrima, cui nihil est par, nihil est secundum, nulli magis quàm Gregorio XIII. decens, digna, & conueniens erat, qui tãta animi magnitudine viget, vt non nisi ad maximam se conuertat, vt in illum verè illud Martialis encomium dici possit.

Vnum pro cunctis fama loquatur opus.

Verùm in tanta rerũ maiestate hoc vnum quosdam excruciat, D. Hieronymum Doctorẽ Sanctissimum absq; insignibus Cardinalitijs, præter solitum & cõsuetum morem inibi depingi. Durum enim iisdem videtur in Basilica S. Mariæ maioris imaginẽ ipsius Cardinalitio sub habitu à piis coli, in eadem ara, vbi corpus eius quiescit: & in cęteris fermè Christiani Orbis templis, & in Sanctitatis Vestræ Sacello, eo honore & dignitate destitui. Quòd si ex traditione per tot sæcula transfusa ita in locis sacris depingi consueuit, non est cur illa veniat labefactanda. Quum enim Vestra Sanctitas religiosissima, & priscarum traditionum obseruantissima existat, nõ dubium, quin & hanc

tanto Christiani populi consensu, & applausu susceptam, eodem animo complecti velit. Licet autem hæc traditio parum aut certè nihil ad religionem spectet, quia tamen in exemplum trahi potest, alias maioris momenti, aut contemnendi, aut abolendi, conseruanda ea esset, ne iacturam alicuius alterius pateremur, dum tantopere hac præser tim tempestate auctoritatem & robur huiusmodi traditionum tuemur. quanquam & hæc alicuius ponderis, & non omninò inanis censeri debet, quum in honorem & decus Viri Sanctissimi non nihil cedat, & illud iure proprio repetere possit, & meritò conqueri, si auferatur. Nam si inter Cęlites eius dignitatis & gradus aliqua ratio habetur, cur in terris ab hominibus erit prætereunda? Italia Doctorem hunc Sanctimum genuit, Istria enim regione, & Stridone illius oppido, nunc vulgo, Sdigna appellato, non Dalmatiæ ortus. Hunc eundem Romana Vrbs puerum enutriuit, adolescétulum in Christo per Baptismum regenerauit, variis disciplinis erudiit, & virum postea ad ipsam redeũtem excepit: cur igitur eadem Italia præ aliis Christiani Orbis prouintiis maiores illi nõ honores impendet, & eadem Romana Vrbs non cum Stridone certabit, de potiori illi cultu exhibendo? Et quę semel in Presbiterorum Cardinalium Collegium, & consortium admisit, cur non perget

in tanto

31

in tanto viro gloriari? Non eſt facile poſſeſsione deturbandus, qui per tot ſæcula huiuſmodi Cardinalitio titulo eſt potitus. Tunc enim ſingula in celeberrimo totius orbis terrarum Sacello conuenient, dum Beatiſſimo Papæ Gregorio, Hieronymus Presbiter Cardinalis adiūgitur, ſicut Gregorio Conſtantinopolitano Archiepiſcopo, Baſilius Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopus ſubditur, locis cuiq; iuxta propriam dignitatem & gradum conuenienter diſpoſitis, & diſtributis, vt non quia latini ſolum, ſed quia digniores potiorem locum ſuper Græcos ſortiantur. quum igitur Sanctitatis Veſtræ ſtudioſiſſimus exiſtam, deuotiſsimuſque quoad vixero ſim futurus, vtpote quia ab ipſa nuper peculiaribus gratijs, & beneficijs citra meritum, ob ſuam ſingularem benignitatem, & clementiam fuerim affectus, & à qua multa mihi polliceri, plurimaque ſperare poſsim, & cui cunctas meas vigilias, & labores conſecrare deſtinauerim, nolens, gratias acturus, pedesque Beatiſsimos ipſius oſculaturus, vacuus apparere, libellum ſeu tractatum, quem de aſſertione Presbiterij Cardinalitij diui Hieronymi aliquando confeci, in quo ſatis mihi viſus ſum pro tenuitate ingenioli mei traditionem eam communi conſenſu ſuſceptam, auctoritatem virorum illuſtrium, coniecturisque non læuibus comprobaſſe; Beatitudi-

ni

ni V. dicandum censui, ſperans eius rei argumentum præſenti hac occaſione ipſi non omninò ingratum futurum, ſummoq́ue ſuo iudicio, doctrina, & prudentia ſingulari, quod certius, & conuenientius fuerit comprobaturam, daturamq́ue operam, ne vnico hoc ornamento in ſuo Gregoriano Sacello doctor Sanctiſsimus deſtituatur. Confidens fore, vt grati obſequij memor longęuũ & fœliciſsimum ſuis precibus Pontificatum V. S. ſit impetraturus, quo non ſolum Sacellum Gregorianum, ſed integram D. Petri Baſilicam abſoluere, & multas alias res præclaras, æternaq́ue memoria dignas, ſuo ſæculo edere, & perficere poſſit. Vale Beatiſſ. Pater, vnicum litteratorum patrocinium, miſerorumq́ue confugium.

QVOD DIVVS HIERONYMVS STRIDONENSIS S. R. E. PRESBITER FVERIT Cardinalis tractatus.

AVCTORE F. ALFONSO CIACONE Hispano Doctore Theologo Ordinis Prædicatorum, Pœnitentiario Apostolico.

ETVS controuersia denuo suscitatur, fuerit ne B. Hieronymus simplex an Cardinalis S.R.E. Presbiter, partim consentientib. partim repugnantib. eruditissimorũ virorum testimonijs, qui in ea re exploranda nonnihil & laboris, & studij adhibuere. Sunt enim qui credunt, simplicem tantum illum presbiterum fuisse, à secretisq. Damasi Romani Pontificis, nullaq́.vnquam Cardinalitia functum dignitate. Sũt rursus, qui S.R.E. Cardinalib. Presbiteris adnumerẽt, & pro certo, & indubitato hoc affirment. Priores in eam sententiam induxit, nihil huiusmodi in suis scriptis B. Hieronymum meminisse, quùm minoris longè momẽti pleraq. de se ipso retulerit, quòd nunquam subscripserit se Cardinalem, presbiterũ tamen sæpissimè. Quã

vtiq. rem neutiquam ſilentio præterijſſet, ſed vtcunq., ſi ita ſe res haberet, ſignificaſſet. Auget vehementius eam opinionem, obſcuros & ignotos eſſe auctores, qui teſtes ad id comprobandum inducuntur; parum ſibi conſtare, dum variant, & contraria ſentiũt, & hi Hieronymum S. Laurẽtij Martyris, illi S. Anaſtaſiæ presbyterum Cardinalem faciunt. Proinde nulla eis videtur adhibenda fides. Non deſunt prætereà, qui ignorantia hiſtoriæ decepti, ſęculo D. Hieronymi ortam, ſeu à quoquã Pontifice inſtitutam Cardinalitiam dignitatẽ negent; quare ceu figmentum quoddam illius Cardinalatum explodunt. His præcipuè rationib. adducuntur, qui Cardinalatui Hieronymi aduerſantur. Poſteriores autem firmiora tum monumenta, tum antiquorum longè aliter ſentientiũ, teſtimonia mouent. Quorum profectò ſententia [illegible] tantò præclarior, & veriſimillior videtur, quantò magis à plurib. probatur, & ab vniuerſa ferè multitudine, non ſine ingenti applauſu, & cõſenſu ſuſcipitur. Cui profectò eò libẽtius homines docti & pij ſubſcribere debuiſſent, quò intelligunt honeſtiorem & acceptiorem ſingulis fore, veterumq. teſtimoniis magis inniti: Quòd ſi nõ perſuadere, ſaltim ſuadere aliquib. potero, paucos auctores in medium producendo, qui huius rei valeant facere fidem. Nihil ſubinde repugnãs, aut minus benè

cohærens deprehendent, qui huic denuò senten-
tiæ acquieuerint. Quòd si demum obiectiones à
principio propositas diluere pergam, omnis pror
sus concertationis materia dirimetur. Cumq. ordi-
ne quodam cuncta præstitero, finem suum mea
hæc consequetur tractatio.

Nemo erit adeò inops ingenii, qui nesciat, di-
uersos fore, de quæstionib. diuersis professores cō-
sulendos, neq. vnum cuncta præstare posse. Con-
certationes de Deo aut religione ad Theologos
examinādas deferimus: eas quę de sensu, & inter-
pretatione legum, ad Iurisconsultos; si morbi infe-
stant, aduersaq. laboramus corporis valetudine,
ad Medicos accurrimus: Si de natura, aut motu
quæstio agitatur, Philosophi conueniendi: si de sy
derib. & influxu corporum Cœlestium, Astrono-
mi: si de terræ desctiptione, Geometræ adeundi: si-
cut de numeris, Arithmetici. Stultus nanq. & val-
dè esset, qui graui corporis morbo laborāti, Theo-
logos adhiberet; aut ad Medicos res fidei deferret;
quum, quòd Medicorum est, promittant Medici,
tractent sua fabrilia Fabri. Quisquis is esset, non
minus incusandus veniret, quàm qui distinctioné
colorum à cęco; musicorum à surdo quæreret; aut
oculos perperam, de ~~cōcubitibus, oculos~~ vellet de
picturis iudicare. Neq. secus profectò faceret, qui
negocium hoc, quod in præsentiarum tractamus

A 2 ab alijs,

+concentib. aures

ab alijs, quàm à propriis & genuinis fontib. deducere curaret; Historiographis inquam, aut qui historias suis scriptis miscuerunt. Proinde si D. Hieronymus presbiter simplex, an Cardinalis extiterit, non est à Theologis sciscitandum, quasi illud vel negare, vel asserere, sit pietati, vel Religioni cõtrarium. Neq. Philosophorum sententia expectãda, quum id neq. à natura pendeat, neq necessitatem ita esse, aut nunquam fuisse, vllam inducat. Neq. ad Astronomos & Geometras hoc negociũ deferendum, qui demonstrationes mathematicas nõ exigimus, quib. illud comprobemus. Finib. igitur propriis cõtenti, alienis limitib. abstinebimus. Historiis nanq. duntaxat iuuari volumus, aut auctorib., qui aliquid suis scriptis historiarũ interseruerunt; coniecturis, antiquis traditionib. communiorib. etiam opinionib. Quib. hęc nõ suffecerint, alia, quæ vltra sufficiant, nõ habemus. Primę, medię, infimę Classis auctores anteriori loco proponam, dein ad reliqua suo ordine properabo.

Inter primæ classis auctores, qui coniuncti fuerunt sęculo ipsius Hieronymi opportunè nobis occurrit Cyrillus Hierosolymitanus Episcopus, qui vixit sub Theodosio Imperatore anno Christi 400. Is scribens ad Augustinum de vita B. Hieronymi, sic inquit: Hieronymus dum in Romana adhuc esset Vrbe os Damasi Papę & Sacræ Bibliothe

cæ ſcrutator Diuinorũ Decretorum voluminũ, dũ per triennium continuum charus, acceptusq́. popularib. veneraretur, omniumq́. iudicio Põtificatu dignus decerneretur, ordinatusq́. à pręfato Papa Cardinalis fuiſſet; quidam ex clericorũ monachorumq́. ordinib. pro petulantia, ingluuieq́. ſordentes, ad effugandum de Vrbe eundem Hieronymum, qui vtrorunq. ſcribens vitia, eos reprehenderat, inſidias parauerũt. Hucuſq Cyrillus. Eadem prorſus legũtur in ſermone de vita B. Hieronymi, qui ſermo additus fuit à Cyrillo, vt in antiquiſſimis manu ſcriptis exemplarib. habetur. Neq. incerti eſt auctoris, vt quidam, ſed falsò probare nitũtur. Conſentit huic Euſebius Cremonẽſis diſcipulus D. Hieronymi, ſcribens ad Theodoniũ Senatorẽ Romanũ, & ad Damaſum Epiſcopum Portuenſem, Sanctus item Petronius Epiſcopus Bononiẽſis, q floruit anno Chriſti 440. in tractatu Apophthematum Selectorum Sanctorum Patruum, qui manu ſcriptus extat, hæc ait; Hieronymus vir in omni doctrinarum genere abſolutiſſimus, S.R.E. presbyter Cardinalis quum ab æmulis ſuis accuſaretur, ex voluminib. Origenis innumera in ſua tranſtuliſſe opera, dixit: Laus quæ debet Origeni offerri, maxima eſt, & quum illum in meis operibus imitatus ſum, illum imitari propoſui, quem nobis & omnibus prudentibus

placere

placere minimè vereor. Conſtat autem S. Petroniū coęuum D. Hieronymo fuiſſe, vtpote qui ex hac vita migrauit anno 422. & optimè ſubinde callere hoc potuiſſe. Diuus etiam Auguſtinus in ſermone 25. ad Heremitas; legimus, inquit, Sanctum patrem Hieronymum Cardinalem fuiſſe in eccleſia Sancti Laurentii Martyris. Scio, continuo quoſdā reclamaturos, ſermones illos non eſſe D. Auguſtini, neq. à Poſsidio in indiculo illius operum recēſeri: proinde tanquam ſpurios, & nothos reiiciendos fore. Non deſunt tamen, qui illos ſermones, vt Auguſtini legant; inter eos eſt D. Thomas in quibuſdam locis ſuę ſummæ Theologiæ. Sed non eſt nunc proteruiēdi locus. Faciamus illos ſermones non eſſe Auguſtini, vt iſti volunt, ſaltem alicuius illos auctoris eſſe fatebuntur, quātumuis propriū nomen ignoretur: Nam à nemine hominum conſcriptos fuiſſe, aut fieri, aut intelligi nequit. Erit igitur auctor iſte recens, vel vetus. Recens eſſe non poteſt, quum in vetuſtiſsimis manuſcriptis exemplarib. D. Auguſtini operib. hi ſermones interſerātur; erit igitur vetus. Ex veterib. autem nemo, niſi vel ob ſingularem doctrinam, vel pietatem inter opera Auguſtini admiſſus eſt: Quales fuerunt, ſi hiſtoriā reſpiciamus, inter ſuos diſcipulos & coetaneos Fulgentius, Euſebius, Proſper, Primaſius, aut Oroſius: & inter recentiores, ſi ad diſputatio-

nes

hij sermones falso attribuuntur D. Augustino [illegible] stilus [illegible] stylo Augustini

nes & tractatus referamus, Beda, Gratianus, Lombardus, aut Lanfrancus, qui summoperè doctrinę S. huius Doctoris fuerunt addicti. Quiuis horum, auctorum illorum sermonum dicatur, momentũ aliquod, & pondus huiusmodi testimonium habere potest, & debet. Nisi velimus multa Theologorum dogmata, multa præsentissima medicinæ remedia, multa Philosophiæ, & Astronomiæ documenta, multas demùm egregias historias refellere, quòd earum auctores ignorẽtur. Porrò illius sęculi homines melius res gestas & nosse, & tradere posteris valuerunt, quàm è recẽtiorib. quispiã. Immo vnicus illius temporis testis plus firmitatis & roboris habet, quàm recentiorum simul caterua. Nã hic, quòd nouit; isti, quòd nesciunt edocebunt. Si igitur è veterum & priorum numero, eum auctorem meritò existimamus nec fallere, aut decipere quenquam in ea re voluisse credendus est. Præsertim quum ex huiusmodi commẽto, nihil sibi vtilitatis accresceret, nõ fauorem humanum aucupa retur, aut auram popularem captaret, nõ aliud illum esset emolumentum reportaturus, quàm mẽdatii argui, quòd notior tunc & manifestior ea res esset, quàm nunc sit. Aut certè si hæc non satisfaciunt, proferãt nobis ipsi ex antiquiorib. aliquem vnum etiã ignotum, qui hoc neget, sicut nos producimus, qui affirmet. Nam qui asserat, quempiã,

qui

qui inficietur, neminem, quod sciam, reperimus. Et vt singula expendamus, historia illo sermone tradita aut omninò recipienda, aut omninò refellenda, aut partim recipiēda, aut partim refellēda.

Si omninò recipienda, nulla erit posthac cōtrouersia, quum idem omnes sentiamus.

Si omninò refellenda, stare vtiq. nequit, quum multa ex his Hieronymus fateatur epistola 99. scribens ad Asellam; vbi ob seuerè vitia reprehensa insidias sibi quosdam parauisse asserit, falsoq́. crimina imponere voluisse, &c.

Si partim rursus recipienda, partim refellenda huiusmodi historia venit, præter rationem vtiq. fiet, admittere, quæ velis; recipere, quæ nolis. Nā si fides adhibenda paucis, cur non singulis? cur non omnibus? Quòd si non singulis, neq. aliquib. deniq. fides adhibenda erit. Nam qui in paucis mendax deprehenditur, vbiq. suspectus est, & fide omnino caret. At isti facilè confitentur omnia, singula ferè admittunt, solum factum presbiterum Cardinalem Hieronymum negant, quòd iste auctor inter cętera asseuerat verum, quàm rectè faciant, ipsi viderint. Oporteret enim causas aliquot producere, quare historiam rei gestæ partim reijciant, quum partim admittant. Quòd si firmas & iustas causas non proferunt, prohibitò & temerè agere videbuntur; incusandiq. potius deprauati

affectus,

affectus, quàm recti iudicij venient. Refutatur enim hiſtoria aliqua, aut quia res & perſonæ non conueniunt, locus diſſentit, aut tempora non cohęrent. In huiuſmodi autem hiſtoria, neque res aut perſonæ diſſident, neque locus aut tempora diſcordant, conſequitur ergo difficile à quoquam redargui poſſe. Nam ſi de rebus loquamur, conſtat, nihil repugnare, quominus id fieri valuiſſet. Romani tunc Pontifices erant, Cardinales Presbiteros, & Diaconos creabant, nouos titolos erigebant, aſſumebant viros graues, maturos, litteratos, & vndique locorum quæſitos, qui oblatum magiſtratum probe adminiſtrarent. Si perſonas Damaſi & Hieronymi attendamus, fuerunt beneuolentia, & amicitia coniunctiſſimæ. Damaſus diligebat Hieronymum, Hieronymus obſeruabat, & reuerebatur Damaſum; Damaſus res fidei & quæſtiones Religionis demandat Hieronymo, vt doctiſſimo, & maximè orthodoxo; Hieronymus in gratiam Damaſi nouum inſtrumentum partim correxit, partim è Græco tranſtulit in latinum; Damaſus in gratiam Hieronymi Halleluiach ſecundum Hieroſolymitanæ, & Gloria Patri in fine Pſalmorum ſecundum Antiochenæ Eccleſiæ vſum cantari in Eccleſia Romana præcepit. Officijs alter in alterum certat, vt vterutri potiſſimum cędendũ ſit, neſcias. Quis credat hoc vnum

Damaſi officium defuiſſe, Hieronymum dignitate Cardinalatia inſignire? Quod ſi ad locum deſcendas: Vnus fuit vtrique communis, vna Vrbs Roma ambos excepit, vna, vt creditur, domus habitatio fuit vtriuſque. In partem oneris Pontificij leuandi Hieronymus à Damaſo aſſumitur. Si tempus ſpectes, triennium Hieronymus cum Damaſo tunc Rom. Pontifice tranſegit ſumma cum familiaritate & amicitia. Multorum nanque Pontificum Hieronymus iam adultus ſęcula vidit Liberij, Damaſi, Siricij, Anaſtaſij, Innocentij, Zocimi, & Bonifacij. Conſentiunt igitur res, perſonæ, locus, & tempus; quid eſt, quòd vltra deſiderari queat, vt fides hiſtoriæ aſtruatur? Si enim honor, & dignitas, quædam etiam illo tempore Presbiteratus Cardinalis erat, quid eſt, quòd Damaſum auertere potuit, vt coniunctiſſimum ſibi amicum illo munere non impartiretur? Si enim potuit, & non voluit, non tantoperè, vt dicitur, illum diligebat. Si voluit, & non potuit; valdè auctoritas Pontificia conſtricta & exhauſta erat. Quum liberum præſertim Pontificibus eſſet, in nouos titulos Eccleſias erigere, & de mortuis Cardinalibus alios viros egregios ſubrogare. Occaſionem aliquam dices, Damaſus expectabat, nulla tamen interim conueniens ſe obtulit, vt Hieronymum Cardinalitio titulo ornaret. Sæpiſſimè

nanque

nanque prætermittunt facere Principes, quæ volunt, quia commodè & opportunè facere nõ possunt. At nulla potuit præclarior succedere, vt Hieronymum Damasus honestaret, quàm quæ subsequuta est. Nam per idẽ tempus non longe à Theatro Pompeiano ædem D. Laurẽtio Martyri sacram Damasus à fundamentis exædificauerat, in Cardinalitiumq́ue titulum erexerat, vt cuipiam viro celebri commendaret. Quid, quæso, conuenientius tũc Damasus facere poterat, quàm Ecclesiæ denuò à se constructæ, & sibi imprimis charæ Hieronymum præficere, cuius sanctimonia & litteræ toto orbe celebres maximã nouo titulo gratiam, apud omnes, & auctoritatem conciliarent? Cui coniunctioni personæ poterat templum sibi coniunctißimum committere. Pulchrè igitur quadrant Damasum ædificare Ecclesiã, in titulum constructam erigere, Hieronymum ad illius ministerium delegare. Si igitur rectè, vt dicimus consentiunt omnia, res, personæ, locus, tempus, occasio, oblata opportunitas & titulus, cur malignè historiam, illo sermone ad Eremitas traditam, & fidem simul auctoris labefactabimus? Nam si consentanea & rationi, & veritati dicit, recipiendus procul dubio nobis esset, sin minus oporteret dißidium, & repugnãtiam historiæ demonstrare, vt auctor nobis suspectus allegandus longius foret, manifestiq́ue

posſit mendacij conuinci. Damnare enim quempiam non conuictum præter ratione fieret, quum iura ipſa reclament. Iterum ſi ethnicos auctores tanto ſtudio à calumnijs tuemur, cur Piorum ſimili cura monuméta non defendimus? Cur famam illorum traducemus? Cur illos ceu mendaces & impoſtores diffamabimus? Abſit à Chriſtiana pietate hoc crimen, vt falſitatis quempiam auctorem arguamus, ſi manifeſtiſsima nos mendacia non coegerint. Sed de his tandem dixiſſe, ſat ſit.

Ad alios mediæ claſsis auctores accedamus, qui inter vetuſtiſsimos & recentiores medii collocantur. Inter hos primus ſe offert Ioannes Kelde Pariſiéſis Theologus, qui vixit anno Chriſti 1200. in eo libro, quem de Vitis Sanctorum inſcripſit B. Hieronymi meminit in hæc verba: Hieronymus ſub rex Pontificibus fuit Romæ, & Cardinalis in Eccleſia S. Laurentii; vndè quum Romanos reprehenderet de auaritia deriſus ab eis, Roma egreſſus eſt, cum Paula & Euſtochio, quas in Chriſti fide erudierat. Item Vincentius Beluacenſis Ordinis Prędicatorum vir inſignis, qui floruit anno Chriſti 1244. lib. 16. Speculi hiſtorialis cap. 18. Diuum Hieronymum quum ætatis. 39. annorú eſſet Presbyterum Cardinalem Romę aſserit. Idem quoque affirmat Ioannes de Columna Hiſtoricus Romanus Ordinis Prędicatorum, & Archiepiſcopus

Meſſa-

Meſſanenſis, qui vixit anno Chriſti 1300. Sub Theodoſij, inquit, Imperio multi viri clarueruntinſignes, & imprimis B. Hieronymus, qui ex Dalmatiæ partibus filius Euſebij fuit, qui Romam veniens ibi baptizatus eſt, & paulò poſt anno 39. ætatis ſuæ Presbiter Cardinalis eſt creatus. Ioannes item Andreas Bononienſis Iure Cōſultus, qui vixit anno Chriſti 1300. vrgenti deuotione, vt ipſe fatetur, ædidit librum, quem inſcripſit, Hieronymianũ opus. Qui liber in Bibliotheca aſſeruatur Vaticana. inibi namque legitur: Hieronymus quum eſſet annorum 39. Cardinalis Presbiter ordinatus eſt ad Titulum Sanctę Anaſtaſię, in quo faſtigio, quum multa dignitate, &c. Ioannes item Turre Cremata Ordinis Prædicatorum Epiſcopus Cardinalis Sabinēſis, qui floruit anno Chriſti 1440. in quæſtionibus, quas ſuper Euangelia totius anni diſputauit, & in ſumma Eccleſiæ libr. 7. cap. 83. latiſſimè probat, D. Hieronymum Presbiterum Cardinalem Sanctæ Anaſtaſiæ à Liberio Papa fuiſſe creatum, diluitq; ſingulas obiectiones, quæ ab aliquibus in contrarium adferuntur. Auctor etiam ſequentiæ, quæ in miſſa ipſius Sancti Doctoris in Eccleſia canitur, quam puto antiquiorem eſſe, quàm debeat in numero auctorum mediæ claſſis aſcribi, eandem effert ſententiam; Cardinalis, inquit, poſt effectus, ad Orien-

tem

tem profectus est abiecto onere. In lectionibus itẽ vitæ ipsius Hieronymi, quæ in Breuiario ordinis Sancti Hieronymi leguntur, & dicuntur, decerptæ ex Augustino, Ambrosio, Liberio, Gregorio idem habetur, Hieronymum fuisse Romę Presbiterum Cardinalem. Et ne pergamus, molesti esse, de auctoribus mediæ Clasis hucusque satis.

Veniamus ad recentiores, quos in extrema classe collocauimus. Quorum primus occurrit Ioannes Nauclerus Præpositus Tubigẽsis, qui vixit anno Christi 1500. in 2. suæ Chronographiæ libro, Generatione 15. Hieronymum doctorem sanctissimum Roma. Ecclesiæ Presbiterum Cardinalem profitetur. Philippus, item, Bergomensis Ordinis Eremitarum S. Augustini, qui vixit anno Christi 1493. in 9. lib. supplementi Chronicorum eiusdem est cum superioribus sententiæ. Consentit M. Antonius Sabellicus libr. 9. Æneadis 7. Presbiterum Cardinalem Romæ Diuum Hieronymum nominatum. Andreas, item, Barbatia Syculus Patria Messanensis insignis Iure Consultus in tractatu de Præstantia Cardinalium quæstio. 1. communem fore opinionem ait, Diuũ Hieronymum fuisse presbiterum Cardinalem: scripsit autem illum tractatum ad Bessarionem Nicenum S. R. E. Episcopum Cardinalem Tusculanum tunc Bononiæ Legatum anno Christi 1470. Philippus pręterea

rea Probus non ignobilis, nec contemnendus auctor in 6. Decretalium tract. de Hæreticis. cap.per hoc. in sententiam aliorum descendit. Claudius à Rota Doctor Theologus Ordinis Prædicatorum in vita ipsius Hieronymi subscribit sententiæ etiã superiorum. Laurentius item Massorilus Fulginas in hymno D.Hieronymo dicto, sic canit.

Hunc tantum aspiciens generosi pastor ouilis
Fulgere Cardineo fecit honore virum.

Paulus vlterius Morigia Ordinis Iesuatorum in eo libro vulgari, quẽ de Origine, & Progressu inscribit cunctarum religionum, idem multis confirmat cap. 16. Super sedendum censeo à recentioribus reliquis, qui licet plurimi sint, nõ est otium nec consilium singulos euoluere, tum quia ingens fatigatio esset, tum ne fastidium & molestiam legentibus afferamus. Si enim propositi non sufficiunt, quantumcunque plures opponamus non faciet satis. Ad coniecturas ergò transeamus, quę fortassis alicuius momenti erunt ad hoc factum comprobandum. Constat Diuum Hieronymum ordinatum fuisse presbiterum quum trigesimum ageret annum à Paulino Episcopo Antiocheno, vt ipsemet testatur epistola 61. ad Pamachiũ; & Epiphanius epistola 60. ad Ioannem Hierosolymitanum Episcopum. Quum igitur omnes ferè conueniant, Hieronymum factum presbiterum Ec-

clesiæ

clesiæ Romanæ, peculiare aliquid significare volunt. Nam citra consuetudinem & vsum Ecclesiæ Romanæ erat, alios quàm Cardinales Presbiteros aut diaconos Ecclesiæ Romanæ appellari. Nam si ideò quispiam Presbiter Ecclesiæ Romanæ censebatur, quia secundum illius ritum esset ordinatus, omnes pariter & Presbiteri & Diaconi Orbis Ecclesiæ Romanæ & presbiteri & Diaconi dicerētur. Si autem ideò Hieronymus Presbiter Ecclesiæ Romanæ dicatur, quia Romæ fuit ordinatus, fieri prorsus nequit, vt idem & vnus Antiochiæ & Romæ ordinaretur: nisi velis fateri, bis illum in Presbiterum ordinatum, quòd sacrilegum esset cogitare. Superest igitur, vt Antiochiæ Ordinem Sacrum susceperit, Romæ Cardinalitius titulus accedens, ornamenta dederit Presbiteratus: & cum 30. anno à Paulino Episcopo Antiochiæ, 39. Romæ creatus Presbiter dicatur, necessariò colligimus, in altero de simplici presbitero: in altero de Cardinalitio sermonem factum. Sic enim consueuit dici, aliquos Episcopos, et Presbiteros creari, qui antea Episcopi erant, & Presbiteri: sed creari aut ordinari dicuntur excellentiori modo pristinum gradum Presbiteri, aut Presulatus obtinere. Quòd autem Hieronymus Presbiter Ecclesiæ Romanæ speciatim & diceretur, & esset, extat inter cætera testimonium Adonis viri Sanctissimi, pariterque

doctissimi

doctissimi Archiepiscopi Treueriensis, qui ante annos extitit 500 tempore Gregorij VII. & ob vitæ summam integritatem tantæ extitit auctoritatis, vt ab eodem Pontifice ad componendas res inter Henricum & Radulphum, qui de Rom. Imperio contendebant, vnà cum duobus collegis de latere Sedis Apostolicæ Legatus destinatus fuerit. Hic in libro, quem edidit de Vitis Sanctorum, vbi de Hieronymo sermonem facit; Hieronymus, inquit, vestem Christi puer Roma suscepit, ibique litteris græcis ac latinis apprimè eruditus est. Postquam autem omnium mundanarum studium litterarum adeptus est, probatissimorum quoq; monachorum habitum, factumque imitatus est, Romanæ Ecclesiæ postmodum presbiter ordinatus. Hæc Ado. Quæ etiam eodem tenore leguntur in 4.tomo Aloysij Lippomani folio 212. & in lectionibus Breuiarij Dominic. quæ leguntur in natalitijs Diui Hieronymi cum decreto Iulij 3. Rom. Pontificis iudicio, studio, & diligẽtia virorum doctissimorum, quibus illud negotium fuit in comitijs generalibus Salmãticę celebratis commendatum, vt amputarentur ab illo Breuiario omnia, quæ videbantur apocrhypha, & minus cohærentia, de B. Hieronymo legimus: Hieronymus ingenti doctrina ac sanctitate celebris Romam reuocatur, ac Presbiter efficitur Presbiterum autẽ Romanæ Ec-

cleſiæ inſtitui, aliter intelligi nequit, quàm nouo titulo inſigniri, vt quia antea ſimplex, ſpeciatim deinde, Presbiter Romanæ Eccleſiæ primarius diceretur. Primarij autem Presbiteri idem prorſus ſunt, qui Cardinales, vt colligitur ex cap. Conſtantinus diſt. 96. vbi hęc verba referuntur: Viris etiam diuerſi ordinis reuerendiſſimis Clericis S.R.E. ~~ſer~~-ſeruientibus illud culmen ſingularis potentiæ, & pręexcellētię habere ſancimus, cuius ampliſſimus noſter ſenatus videtur gloria adornari. Neq; ambigendum eſt, nomine reuerēdiſſimorum Cardinales intelligendos venire, quum adeò honorificum nomen, non niſi perſonis in magna dignitate conſtitutis conueniat, iuxta ea, quæ habentur in cap. In nomine Domini 24. diſt.

Trahitur rurſus & aliud argumentum ex verbis ipſius Hieronymi in explicatione 3. cap. Iſaiæ, quāuis perperam à Gratiano referatur. 16. q. 1. ex epiſtola ad Ruſticum; Eccleſia habet ſenatum, cętum Presbiterorum, ſine quorū conſilio nihil monachis agere licet: Senatum quoque Romani habent, cuius conſilio cuncta agebant, & nos habemus Senatum noſtrum cœtum Presbiterorum. Quam ſententiam, quū Archidiaconus explicuiſſet, dicebat; nomine Senatus Presbiterorum quoſdam Romanam Eccleſiam intelligere, quæ dicitur habere Senatum, id eſt collegiū Cardinalium,

quibus Constantinus auctoritatem Senatorũ concessit, vt habetur in superius citato cap. Constantinus 96. distin. erumpens in illa verba, vt idem bis repetamus: Viris etiam diuersi Ordinis reuerendissimis Clericis Sanctę Romanæ Ecclesiæ seruientibus illud culmen singularis potentiæ, & præcellentiæ habere sancimus, cuius amplissimꝰ noster Senatus videtur gloria adornari, id est, patritios & consules fieri, nec non & cæteris dignitatibus Imperialibus eos promulgamus decorari. Quum igitur dicat ipsemet Hieronymus, nos Senatum habemus, videtur Cardinalium Collegium insinuare, & seipsum vt collegam connumerare; quam quidem sententiã probat Innocentius de re Iudicata.

Est & alia coniectura deducta ex verbis ipsius Hieronymi scribentis ad Geruchium & Monogamiam laudãtis, quæ sic se habent: Ante annos plurimos quum in Chartis Ecclesiasticis iuuarem Damasum Romanæ Vrbis Episcopum, & Orientis atque Occidentis Synodicis Consultationibus responderem, &c. Ex qua sentẽtia facile colligere licebit, Hieronymũ ex primarijs Vrbis Romæ Presbiteris, vnum extitisse. Minus nanque adeò præclarum respondere consultationibus, quæ ad Pontificum ex Orientis, & Occidentis Synodis deferebantur, vt illius sententiæ, aut probarentur, aut improbarentur, vero haud simile apparet, alteri Pre-

sbiterorum, quàm Cardinali demandari debuisse, neque prouintia ingens & ardua, ad alios honestius, quàm ad Cardinales Presbiteros spectabat. Quod certè clarius confirmat Damasum ministerio Cardinalium in simillibus munijs vsum, non autem simplicium Presbiterorum, aut Diaconorum. Extat enim antiquissima membrana manu scripta in Ecclesia Chatredali Aretina donationē refferés, quam quidam Zenobius Senator Romanus eidem Ecclesiæ tempore ipsius Damasi Pontificis fecerat, in qua est huiusmodi subscriptio: Et ego Ioannes S. R. E. Diaconus Cardinalis ex parte Damasi Pontificis laudo, & confirmo. Sub oleo sugillaturos quosdam vim huius rationis, respondentes; Hieronymum à Secretis Damasi Pontificis fuisse, iuuasseq; illum in Ecclesiasticis Chartis, consultationibusque Synodicis respondisse, nihil pręter ministeriū Hieronymi in eo munere, in quo inseruiebat Damaso, significare. Qui vt magister Epistolarum oracula ipsius Damasi scribebat, dictabat, transmittebat vbiq; locorum, sicut de more habent, qui à secretis principum ministri assumuntur. Verum hac euasione tam facilè elabi nequeunt. Hieronymus namq; si huiusmodi ministerium significare vellet, voce non vteretur arrogantiori, & insolenti, iuuare inquam, sed potius diceret inseruire, aut ministrare Damaso in chartis scri-

tis scri-

tis ſcribendis, neque adderet reſpondere Synodicis conſultationibus, ſed mitius loqueret̃ ſcripſiſſe, reſponſa dediſſe, tranſmiſiſſe, ordinaſſe, aut expediſſe; nõ reſpondere, veluti auctoritatem vſurpans, quam ex ſolo miniſterio non habebat. Miniſtris namq; non conuenit, iuuare principes, ſed illis obſequi & inſeruire. Hoc ad eos præcipuè ſpectat, quibus principes arbitrium negotiorum committunt, ſe ab huiuſmodi cura ſubtrahentes. In hunc morẽ Romanus Pontifex facit, qui in partem Eccleſiaſticæ gubernationis Cardinales aſſumit, quorum opera & conſilio ardua, & grauiſſima negotia diſponit. Hi vtique iuuare Pontificem propiè dicerentur, vndè fratres eos & coadiutores Pontifex vocat, non miniſtros aut ſeruos, ſicut illos, qui à ſecretis, à cubiculo, à calicibus, à triclinio, miniſtrantes aſſiſtunt. Aliud igitur longè eſt, miniſtrum agere, aliud auditorem, & collegam, & diſſimillibus vocibus miniſtro vtendum, quibus non vtitur conſors. Nec credibile eſt Diuum Hieronymum, qui tanta vbique modeſtia, & ſubmiſſione vtitur, tumidioribus ſolito verbis ſuum miniſterium expreſiſſe. Quare cogatur nemo aſſentire, Hieronymum Damaſo à ſecretis fuiſſe, hoc vnico teſtimonio propoſito, qui in eam rem ſatis eſt ambiguum & obſcurum. Quum aliqui nolint, tot teſtimonijs adhibitis, tot coniecturis deductis,

Hiero-

Hieronymum Cardinalem Presbiterum agnoſce-
re. Quòd ſi liberè plerique agere volunt, pluri-
mum teſtimonia contemnendo, cur etiam alius li
ber nõ erit, vt vnicum teſtimonium ob ſummam
imbecillitatem refellat? Quidam ex hoc loco ar-
guunt, Hieronymum à ſecretis Damaſi, alij ex eo-
dem fonte Presbiterum Cardinalem deducunt. In
quem ſenſum, quibus potior ſit adhibenda fides,
aliorum eſto iuditium. Quanquam ſi magiſtrum
epiſtolarum Damaſi, & Cardinalem Presbiterum
poſt pauca creatum, Hieronymum fateamur, ni-
hil piaculi admittemus, quum vtrunque poſſet
ſucceſſiuè obtinere, & ambo, Cardinalis & à ſecre-
tis munia obire: ſicut & hodiè videmus Ptolomeũ
Gallium Ampliſſimum Cardinalem Nouocomẽ-
ſem Magiſtrum Epiſtolarum Gregorij XIII. Pon
tifi. Max. & Hieronymum Ruſticuccium Illuſtriſ-
ſimum Cardinalem Fanenſem, apud Sanctæ me-
moriæ Pium V. idem munus præſtitiſſe. Accedit
demum alia cõiectura ex ſententia Auguſtini, quę
à Gratiano in decretis recitatur cap. quanquam. 2.
q. 7. in hæc verba; Quanquam ſecundum vocabu-
la, quæ vſus obtinuit Epiſcopatus ſit Presbiterio
maior, Auguſtinus tamen Hieronymo minor eſt.
Vbi dicit Gloſa, quod Hieronymus fuit Presbiter
Cardinalis. Idem dicit auctor gloſæ finalis in cap.
Placet. 16. quęſt. 1. Quibus conſentit Cardinalibus
Turre

Turre Cremata in ſumma Eccleſiæ libr.7. cap.83. exponens idem caput quanquam nuper citatum. Quanquã Epiſcopatus ſit Presbiterio maior, ſcilicet ordine, Auguſtinus tamen Hieronymo minor eſt, adminiſtratione, ſcilicet, & dignitate: quoniã Hieronymus Presbiter Cardinalis fuit,& omnis Presbiter Cardinalis maior eſt quolibet Epiſcopo non Cardinali, vt quidam dicunt,& refert Hugo in gloſa. Hæc ſunt verba Ioannis de Turre Cremata Epiſcopi Cardinalis Sabini, ex quibus & ex textu Auguſtini & Hugonis interpretatione alicuius ponderis argumentum ſumitur. Et vt lucis his non nihil addamus,nomen Epiſcopi potius eſt ordinis & officij,quàm dignitatis,licet vtrunq; concernat. Cardinalis autem dignitatis eſt inſigne, nõ ordinis. Hinc Pontifex Romanus quum ordinem exprimere vult Epiſcopum ſe nominat,quum autem dignitatem,Papam, vel Pontific. Maximum, quòd ea dignitate cunctis emineat, & vniuerſa ei ſubſit Eccleſiaſtica poteſtas.

Addamus poſtremam coniecturam, quaſi coronidem quãdam, quæ reliquis ſuperiobus adiumento ſit ex verbis ipſius Hieronymi epiſtola 99. ad Aſſellam; Antequam domum, inquit, Sanctæ Paulæ noſſem, totius in me Vrbis ſtudia conſonabant, omnium penè iudicio, dignus Summo Sacerdotio decernebar. Vndè colligere licet,tam

clerum,

clerum, quàm plebẽ Romanam propensissimam in Hieronymum fuisse, dignissimum Pontificatũ acclamasse, studiaque illorum eò maximè inclinasse, vt mortuo Damaso Hieronymum subrogarent. Auertit eorum animos seuera vitiorum reprehensio, quam Hieronymus aduersus plebem, & clerum rigidus intonabat. Si igitur Clerus, & Plebs Romana oculos in Hieronymum coniecerant, vt in Damasi locũ substituerent, consequens est Presbiterum illum Cardinalem fuisse, quum sęculo D. Hieronymi, & multis retrò annis nullus ad dignitatem Põtificiam, nisi Cardinalis assumeretur. Quod clarius exempla Pontificum manifestant. Sanctissimi namque re & nomine Pontifices Marcellus, Miltiades, Magnus Syluester, ex Presbyteris Cardinalibus, Marcus, Iulius, Liberius, Damasus, & successores eiusdem, Siricius, Innocentius Celestinus, Leo magnus, Hilarus ex Diaconibus Cardinalibus in Romanos Pontifices assumpti fuerunt. Sex successiuè Pontifices ante Damasum, octo post Damasum Cathredam Petri Cardinales ascẽderunt. Nam superioribus post Damasum tres alij Cardinales Presbiteri adnumerandi Zosimus, scilicet, Bonifacius, & Sixtus III. Si igitur nullus qui esset extra collegium Cardinalium ea adsumebatur ætate administrãdo summo illi magistratui, miraculi loco esset, oculos cõijcere in Hie-

in Hieronymum, vt Pontifici non Cardinalis substitueretur. Multa huiusmodi possent in confirmationem huius sententiæ adduci, & replicari: Sed ne diutius molesti simus, ad traditiones veniamus, quæ maximum habent, & semper habuerũt momentum ad veritatem aliquam roborandam.

Antè annos 300. consueuit, D. Hieronymus in muris templorum, & in tabulis tum publicis, tum priuatis depingi cum Cardinalitijs insignibus, paludamento, scilicet, pileo, & galero purpureis. Extant enim & durant ad hunc vsq; diem picturæ antiquissimæ, quæ hodiè in templis etiam vetustissimis visuntur, quæ depræhenduntur trecentos annos vel attingere, vel superare, testimonium subinde reddentes tanquam taciti; & multi testes, D. Hieronymum presbiterum fuisse Cardinalem quadam veluti traditione per tot tempora deducta, & à maioribus suscepta, & probata, res procul dubio confirmatur. Non aliter certiores reddimur, Diuum Christophorum proceræ & giganteæ cuiusdam magnitudinis extitisse, quàm picturarum attestatione, quæ solent in templis & vbique locorum esse frequentissimæ. Et licet Sęculo D. Hieronymi purpura non induerentur Cardinales, nec galero, aut rubro pileo vterentur; quum pileus ruber primùm ab Innocent. 4. ad honestandum cum magistratum excogitatus sit anno Chri-

ſti 1244. Purpureæ autem veſtes, & galerus à Pau-
plurimum lo 2. Pont. Max. Veneto anno ~~pluriũ~~ minimumuè.
1466. tamen viri pij eo modo depingere conſue-
uerunt ornamenta, & inſignia Cardinalium anti-
quorum, qualia nunc in vſu recentioribus exiſtũt.
Sic D. Petrum, & illius in Pontificatu ſucceſſores,
vſque ad Syluestrum magnum, mitratos, & plu-
uiatos depingimus, quanquàm nondum vſq; ad
ætatem Conſtantini Cæſaris ea ornamenta à Pon-
tificibus geſtari ſint ſolita. Sic ſanctas Virgines ha
bitu, quo nunc puellæ incedunt; Sanctos Apo-
ſtolos, & Martyres veſtibus depingimus nobis fa-
miliaribus. In eundem fermè modum antiquos
Cardinales purpuratos pileo, & rubro galero inſi-
gnitos exprimimus, quod habitum ornamenta &
inſignia, quæ ſua ætate geſtauerint, ignoramus.

Accedit ad hæc conſenſus multis retrò ſæculis
non ſolùm popularium, ſed etiam virorum erudi-
torum, qui in ea communiter perſiſtunt ſententia,
ita autumant, ita ſcribunt, ita docent in publicis
& priuatis colloquijs, vt nullus cuipiam dubitan-
di locus relinquatur. Quotus enim quiſquam eſt,
qui ſe audeat opponere multitudini? Eruditi fa-
uent, ineruditi affirmant, viri & fœminæ, ſenes &
iuuenes, puellæ & pueri in eandem coniurarunt
ſententiam. Quid eſt, quod nos etiam non con-
cordare debeamus? Non eſt profectò contemnen-

da concors & vnanimis multorum ſententia, quæ ſi non efficax argumentum, maximam ſaltem res, in cuius confirmationem inducitur, vim & opinionem facit. Deſcendamus tandem ad obiectiones propoſitas diluẽdas, quod vltimo nos loco facturos polliciti ſumus.

Nemini admirationem moueat, Diuum Hieronymum à pleriſq; Presbiterum ſolum dici, nec ipſum aliter, quàm Presbiterum ſe ſubſcribere, id nomen ſemper in Eccleſia Romana honoris fuit: legimus enim duos presbiteros ab vno vel altero Põtifice ad Concilia miſſos, vt in eis loco ipſorum Pontificum præſiderent. Quòd ne vtiquam fieret, niſi illi, qui ſimpliciter Presbiteri dicuntur, Cardinales eſſent. Alij.n.ſimplices Presbiteri in Cõcilijs nec loquendi quidẽ, tantùm abeſt, vt cęteris præſidendi locum vnquam conſequuti fuerint. Abſurdum namq́ue eſſet ſentire Summos Pontifices Romanos adeò illis excellens miniſterium demãdaſſe, quò vniuerſis Epiſcopis in generalibus Synodis congregatis ſuperiores conſtituerentur. Multoq́; minus admirandum erit, ſi ipſe Hieronymus eo titulo non vtatur, quum hoc ætate Hieronymi cõe fuerit, ſemper eam excellẽtiam in ſubſcriptionibus ſupprimere, nec ſe rariſſime Cardinales appellare. Quũ.n. in concilijs à Beatiſſimis Pontificibus, Simacho. 1. mox Gregorio Magno celebratis,

quàm plures tam Presbiterorum S.R.E. Diaconorum subſcriptiones inueniantur, nemo tamen illorum ſe Cardinalem appellat, ſed ſic ſubſcribũt; Ego Ludouicus S.R.E. Presbiter, titulo S. Laurentii me ſubſcripſi. Inibique nuſquam [quòd certè animaduerſione dignum eſt,] Cardinalis eſt mentio. Quum tamen nemini ambiguum ſit, ea tempeſtate & Presbiteros & Diaconos Cardinales plures extitiſſe. Ideò verò ab ea appellatione, veteres illos abſtinuiſſe crediderim, tum quia per illam in vllo peculiari ordine reponeretur, quos Eccleſia ſacros uocat, tum verò ſubmiſſionis cauſa, quum ſublime aliquid ſaperet Cardinalis nomen, quo primarius & præcipuus inter cæteros Presbiteros, aut Diaconos notabatur. Accedit ad hæc, quòd id nomẽ illis temporibus erat quidem titulus additus officio Presbiterorum Parochorum, qui ob excellentius miniſterium potiori nomine vocabã-tur, & ferè vt nunc diceremus, Reuerẽdiſſimus, & Illuſtriſſimus, ſic tunc Cardinalis, Presbiter dicebatur. At nunc quis, quæſo, Cardinalium Illuſtriſſimum & Reuerendiſſimum ſe ſubſcriberet? Ita Sanctiſſimos Martyres Laurentium & Vincentium Diaconos Cardinales à Xiſto Papa creatos conſtat, quos tamen non niſi leuitas veteres appellauere. Quòd autem eſſent Diaconi Cardinales liquet, tũ quòd Xiſto in ſacris miniſtrabant, quod

munus

munus nemini præterquam Cardinalibus cōceſſum, tum quia illorum alter Laurentius, ſcilicet, theſauros Eccleſię ſub cuſtodia ſua aſſeruabat, qui ſemper alicui Cardinalium, quem hodie Camerarium vocant, diſpenſandi, & aſſeruandi committuntur.

Tranſeamus ad alteram obiectionem, qua opponitur; auctores qui hanc hiſtoriam memoriæ tradidere, varios inter ſeſe eſſe. Parum ſibi conſtare, dum hi Sanctæ Anaſtaſiæ, illi Sancti Laurentij martyris Hieronymum Presbiterum Cardinalem faciunt. Quibus facilè eſſet reſpondere, vtrunque ſucceſſiuè potuiſſe fieri; & quòd primò ad titulum Sanctæ Anaſtaſiæ ſit nominatus, deinde à titulo Sanctæ Anaſtaſiæ ad Sancti Laurentij martyris ſit tranſlatus. Nam quotidie videmus, huiuſmodi mutationes fieri, & de vno titulo in alium quempiam Cardinales à Pōtificibus transferri: aut quia tituli ſunt honoratiores, vel certè opulentiores. Sic olim fieri ſatis compertum eſt, vt in antiquiſſimis diſplomatibus videre licet, & quod hodiè in vſu eſt, ab antiqua mutãdi titulos conſuetudine emanauit. Colligitur ergo, duos ſucceſſiuè titulos ab eodem Pōtifice Damaſo, Hieronymo collatos, ita vt vno relicto alterum obtineret. Intellexi enim intra paucos dies Pōtificatu Sanctiſſimi Pij v. Cardinalem quēdam quatuor titulos mutaſſe. Quare miran-

mirandum non est, si D. Hieronymus vnum intra annos aliquot solum mutauerit. Quòd autem Ioannes à Turre Cremata Cardinalis Sabinensis à Liberio Hieronymum Cardinalem factum quum trigesimum nonum ageret annum tituli S. Anastasiæ pręter aliorum opinionem tradat, ingenuè fateor, me intelligere nõ potuisse, nec verisimile apparere, quum ratio temporum satis dissentiat: Cõstat enim Diuum Hieronymum ex hac luce migrasse nonagenario maioré anno Christi 422. Vndè si retrò cedamus per tẽpora Romanorum Pontificum, reperiemus, natum illum 16. Pontificatus Magni Syluestri, anno à 16. autẽ Syluestri Pontificatus, anno vsque ad obitum Liberij Papæ 36. tantundem anni fluxerunt. Quare si à Liberio Papa Cardinalis factus est Sanctæ Anastasiæ Hieronymus, non potuit triginta nouem annorum ętatem attingere, vt iste auctor affirmat, vir alioqui doctissimus, & de Christiana religione benè meritus. Condonandus est lapsus, si pro Damaso Liberium reposuit. A Damaso igitur & non à Liberio Hieronymus Cardinalis Presbiter creatus, Sanctæ Anastasiæ primùm, deinde S. Laurentij martyris. Nec obest hæc parua offensiuncula, si vno auctore nonnihil cespitante, cæteri concordes scopum attigerint, & D. Hieronymi Cardinalatum citra calumniam, & imposturas defenderint.

Sed

Sed iam tandem vltimum, quod nobis obijciebatur, diluamus. Ætate, inquam, illa Cardinalis nomẽ inauditum & inconſuetum fuiſſe. Quare errare eos, qui intra illorum magiſtratuum ordinem, D. Hieronymum reponunt. Sed proculdubio decipiuntur ipſi, totoq́; cœlo à veritate deuiant: nam initium & titulorum, & Cardinalium antiquiſſimum in Eccleſia Romana fore ambigit nemo; qui ſaltem in hiſtorijs mediocriter eſt verſatus. Nam Damaſus in libro, quem inſcripſit de Vitis Summorum Pontificum, titulorum conſtitutionem tribuit Cleto, quod etiam ex Damaſo refert Anaſtaſius Bibliothecarius, & ex vtroque Ptolomeus à Luca probatę fidei auctor, qui vixit anno Chriſti 1200. in eorundem Pontificum hiſtoria, quæ in Bibliotheca Vaticana aſſeruatur. Hic Cletus, vt Damaſus ſcribit, & ex Damaſo refert Bibliothecarius, 25. titulos in Vrbe ordinauit. Deinde Higinius VIII. poſt Petrum Apoſtolũ Pontifex circa annum Chriſti 190. in vnoquoque titulo ſeu paręcia plures eſſe Presbiteros ordinauit, quũ vnus, vt antea erat, creſcente Chriſtianorum numero, non ſufficeret. Quòd, vt diximus, ex verbis Damaſi repetit Anaſtaſius in hæc verba; Hic Clerum compoſuit, & diſtribuit gradus. Hinc prodijt prima Cardinalium inſtitutio, vt is Presbiter Cardinalis ſeu Principalis diceretur, qui cęteris in

eodem

eodem titulo ſuperior exiſtebat. Satis enim conſtat, aliquot annis poſt Higinium etiam ante Beati Syluestri tempora Cardinalis nomen in Romana Eccleſia vſurpari cęptum fuiſſe, quòd non niſi ex Higinii Papæ inſtituto oriri potuit, quum antea eo nomine opus non eſſet, quòd ſinguli Presbiteri ſingulis titulis ſine aliorum conſortio præſiderent. Quòd autem Diuus Hieronymus ex his presbiteris vnus eſſe potuerit, qui Cardinales ſunt appellati, neque temporum ratio, nec inſtitutio titulorum, aut ipſorum origo Cardinalium repugnat, quo minus id credere debeamus. Quum ante ætatem Hieronymi centum annos vel circiter non ſolum nomen, ſed dignitas Cardinalitia in Eccleſia Romana viguerit. Si quidem in Synodo Romana ſub Sãcto Syluestro 1. cui interfuit Conſtantinus Imperator anno Domini 324. cap. 3. ſic legitur: Presbiter autem Cardinalis, niſi 44. teſtibus, Diaconus autẽ Cardinalis alias Cardinarius conſtitutus Vrbis Romæ niſi 36. non condemnabitur. Quòd Gratianus in decreta tranſtulit. 2. q. 5. in hæc verba: Præſul non damnetur, niſi 72. teſtibus; Presbiter autem Cardinalis, niſi 44. teſtibus non deponatur; Diaconus autem Cardinalis Vrbis Romæ, niſi 28. teſtibus non condemnabitur. Quòd decretum citatur à D. Thoma. 2. 2. quęſt. 70. articul. 2. in 3. argumento, & cap. 6. ſtatuitur, vt

Diacones

Diacones non essent plures per paratiarum examen, quàm duo: Cardinales autem vrbis Romæ 7. ita tamen vt Dalmaticis vterentur, & Palla linostmia eorum læua tegeretur, & in 7. capit. eiusdem Synodi sunt hæc verba. Ita quoque Syluester clara voce dicebat ad Episcopos, qui 284. in ea Synodo p̄sentes erãt, vt à Subdiacono vsq; ad lectorẽ omnes subditi essent Diacono Cardinalis Vrbis Romæ, in Ecclesia honorem repræsentãtes eidem. Prisca igitur Cardinalitia dignitas, & amplissimus iste senatorum Pontificiorum ordo ante Hieronymi ætatẽ institutus & propagatus est, vt nemini hinc liceat dubitare, Hieronymum in illum Senatum à quouis sui temporis Pontifice cooptari potuisse. Nec mouere quenquam debet, quòd in cap. Sancta Romana Ecclesia 15 distinct. dum auctorum piorum opera recensentur, & eorum lectio fidelibus commendatur. Opuscula etiã B. Hieronymi presbiteri interseruntur, non tamẽ addatur Presbiteri S.R.E. vel Cardinalis; sicut factum est, quum Opuscula S. Ioannis Chrysostomi referuntur, dum dicitur: Opuscula Beati Ioannis Constantinopolitani Episcopi. Quòd si D. Hieronymus Presbiter Cardinalis fuisset, nõ esset ea commendatione destitutus, sicut nõ prætermissus est, S. Ioannes Chrysostomus, qui Episcopus simul Constantinopolitanus insinuaretur. Non inficior

in illo Gelaſii Papæ decreto Hieronymũ non Cardinalem, ſed Presbiterum dumtaxat vocari, contrario Cyprianum, Athanaſium, Baſilium, Hilarium, Auguſtinum Epiſcopos; verùm nõ fuit adeò curioſus, & ſolicitus Pontifex in huiuſmodi titulis congerendis, contentus docuiſſe, quos auctores legere vel fugere Chriſtiana plebs debuiſſet. Præſertim quum nomen Presbiteri ſæpiſſimè cum Presbitero Vrbis Romæ, aut Presbitero Cardinali apud priſcos coincidat. Quòd inter alia egregiè probat contextus accuſationis & purgationis Polychronij Hieroſolymitani Epiſcopi Pontificatus Xiſti III. quæ refertur. I. tomo conciliorũ ab Archidamo Presbitero ca. 7. in hęc verba: Xiſtus Epiſcopus Vrbis Romę conuocauit vniuerſam Synodum Epiſcoporũ & Presbiterorum Romanorum, clerosque in Baſylicam Conſtantinianam, & ibi ſedens cum Epiſcopis Cleroq; de omni Vrbe Roma aſtante. Sedentibus itaque 81. Epiſcopis, & 48. Presbiteris, & 6. Diaconibus, &c. Presbiteros vocat & Diaconos eoſdem, qui & Cardinales erant. Nam paulò poſt ſubiungitur; Ordinauit autẽ vniuerſa Synodus, & elegit de ſuo ordine tres Epiſcopos Caſtum, Fœlicem, & Abundium, & tres Presbiteros Vrbis Romæ Archidamum, Petrum, & Demetrium; & duos Diaconos Ciues Romanos Lollianum, & Leonem, & miſit eos Hieroſolymam.

ſolymam. Eſt cap.8.& ſubſcripſerunt omnes in eius damnationem Epiſcopi, numero 76. & duo Diaconi Cardinales Romani, & tres Presbiteri, & tres Epiſcopi, qui directi fuerant, concluſerunt, ſubſcribentes in eius damnationem. Qui antea ſimplices Diaconi referebantur, poſt pauca Cardinales eſſe dicuntur. Idemque prorſus de Presbiteris concipio. In epiſtola item quę à Concilio Africano ad Bonifaciũ 1. Vrbis Romæ Epiſcopum mittitur, hæc referuntur; Quoniam Domino placuit, vt de his, quæ nobiſcum egerunt Sanctificatus noſtri, cóepiſcopus Fauſtinus, & conpresbiteri Philippus, & Aſſellus, &c. Quos conpresbiteros appellat, conſtat; Cardinales extitiſſe. Et pro Bonifacio Pontif. Romano legentes præſediſſe in eodem concilio. Quo etiam loquendi more vtitur Damaſus Hieronymo ſcribens: Damaſus, inquit, fratri & compresbitero Hieronymo in Domino ſalutem. Et ibidem in fine ſubiungit: Peto ergo per fratrem & Compresbiterum noſtrum Bonifacium, vt iubeat fraternitas tua rei huius nobis aperire veſtigia. Liquet autem Bonifacium, hîc à Damaſo Compresbiterum appellatum, Cardinalem fuiſſe, & ex Cardinali Pontificẽ Romanum creatum, poſt Damaſi, Siricij, Anaſtaſij, Innocentij, & Zocimi Pontificatus: Quare eoſdem Presbiteros, & Presbiteros R.E. & S.R.E. Presbiteri Car-

dinales aliquando appellatos deprehendo. Quare nõ ab re mihi colligere videor, & à Gelasio Hieronymum antonomaticos Presbiterum appellatum, quod quum post pauca ibidem Orosium, & Seduliũ recenseret non illos Presbiteros dixit, qui tamen proculdubio erant, vt aliquid in Hieronymi Presbiterio peculiare insinuaret. Vnde ordinem quendam sequutus, primo loco Episcopos numerat, mox Hieronymum adiungit, postremo Sedulium & Orosium commemorat. Sed Hieronymum Presbiterum inducit, reliquos autem supprimit: eum soli Hieronymo honorem attribuẽs, qui non simplex, sed S. R. E. Presbiter habebatur. Accedit ad hęc tempore Sanctissimi Papę Gelasij, qui vixit in Pontificatu anno Christi 492. minorẽ multò rationem Cardinalium habitam, atq; nũc. Processu temporis factũ est, electione Pontificum ad Cardinales deuoluta, abrogato abusu Cæsarũ designandi Episcopos Romanos, aut confirmandi, Clero & Populo Romano à ferendis suffragijs, vt solebat, excluso, vt amplissimus hic ordo, clarissimusque sicut hodie cernimus, euaderet. Qui plurimis deinde titulis & honoribus à diuersis Põtificibus honestatus, Innocentio IIII. præsertim, & Paulo II. Veneto in splendorẽ ac gloriam præsentem erupit. Quum parum ante Gelasium Cardinales longè Episcopis inferiores haberentur. In

Synodo

Synodo namque Nicena Osius Episcopus Cordubensis duos Presbiteros Cardinales præcessit, qui simul cum ipso legationis vice pro Beatissimo Papa Syluestro fungebantur. Primus Osius sedit, proposuit, & decretis concilij in hunc modũ subscripsit: Osius Episcopus ciuitatis Cordubẽsis prouintię Hispanię dixit;ita credo,sicut superius scriptum est. Demum Cardinales Presbiteri subsequuntur; Victor & Vincentius Presbiteri Vrbis Romæ pro venerabili viro Papa, & Episcopo nostro S.Syluestro subscripsimus,ita credentes, sicut supra scriptum est. Et post Gelasium idemtidem in Concilio Romano sub Gregorio 1.tẽpore Mauritij, Tiberij,& Theodosij Augustorum,Pontificatus eiusdem Gregorij anno 5.qui incidit in Christi annum 594. priùs cuncti Episcopi subscribunt, posterius 35. Cardinales Presbiteri, qui in illa Synodo interfuere.Nullus etiam illorum Cardinalis enuntiatur,sed tãtùm titulos Ecclesiarum, quibus præficiebantur, adiungebãt. Vnde non est difficile, colligere, Cardinales,qui ea ætate viuebãt, presbiteros dumtaxat,aut certè Presbiteros Romanæ Ecclesiæ de more vocitatos. Esse,quàm dici Cardinales, vtique malebant. Quam cõsuetudinem sui temporis sequutus Beatissimus Papa Gelasius, solùm Presbiterum Hieronymum vocauit, nõ simplicem, sed Romanę Ecclesię Cardinalem aut primarium

marium innuendo. Et de obiectionibus propositis tandem satis, quibus pro tenuitate ingenii mei videor abundè respondisse. Nihil igitur residuum nobis est, quòd vltra præstare debeamus, quum id, quod à principio polliciti sumus, satis superq; absoluerimus. Si ergo quæ diximus tot illustrium virorum testimoniis cōstantia & firma sunt, quid nitemur Sanctissimum Hieronymum quantulacunque hac gloriola deturbare? Si adeptus, si prudenter eum magistratum administrauit, cur noluimus, illum habuisse? Repeti non possunt, quæ triginta annis pacificè possidētur; & post mille à Hieronymo, quæ cunctarum gentium consensu, & pace obtinuit, auferemus? Paucorum temporum spacium sufficiēs est, vt res etiam aliena in dominium transeat bona fide occupātis; & tot, quæ præterière sęcula non sufficient, rem sibi propriam Hieronymo vendicare? Reclamet, & litiget, quantum velit, Erasmus, debachetur in Patres Purpuratos, Sanctissimum Hieronymum à Collegio, & societate Cardinalium nitatur deturbare; nusquam tamen proficiet, quod tentauit. Retrahere enim homines ab ea opinione non poterit, quam semel imbiberūt; imò eò tenacius insidebit animis piorū, quò ipse acriùs labefactare conatur. Neq; valde curādum est, si vnus nobis Erasmus aduersetur, homo ad calumnias & irrisiones natus, qui nihil

sibi

ſibi antiquius duxit, quàm traditiones impugnare, cæremonias ſingulas euertere, & demum demoliri, quæ pietatem ſapiunt cuncta. Atque is præterea fide caret, cuius monumenta omnia, vt religioni infenſa, Romana cenſura vt ſuſpecta abrogantur. Quòd ſi paucorum teſtimonia rem ambiguam, cur multorum nõ facient certam? Si paucorum ſententiæ ſat ſunt ad refellendum, cur tantorum non ſufficient prorſus ad probandum? Monumenta pleraque periere priſcorum auctorum, quæ, ſi extarent, forſitan non laboraremus. Nunc quia reparari interciſa nequeunt, ſelectorum virorum lectione deſtituimur; fidem paucis, qui ſuperfuerunt, neceſſe eſt tribuamus. Et quando cætera pręſidia defuiſſent, communis conſenſus & antiqua traditio ad aſtruendam fidem præſtitiſſet. Si enim Gentilitia inſignia vetuſtis marmoribus, aut ſepulchris inſculpta antiquitatem, atque nobilitatem alicuius familiæ teſtantur, cur non picturæ & ſculpturæ ~~ſepolturæ~~ tam longa ætate in templis aſſeruatæ, & à maioribus quadam approbatione ſuſceptæ longè firmius teſtimonium reddẽt Cardinalatus Hieronymi? Cur igitur Collegium Illuſtriſſimum Cardinalium tanto collega priuabimus? Cur illis tantum lumen eripimus? Cur ab ampliſſimo ordine Sanctiſſimum doctorem inuidẽtes ſubtrahimus? Quid incommodi ex huiuſmodi fide alicui inferimus?

rimus? Quid iniuriæ irrogamus? Quid gloriæ cuiquam adimimus? Si in Cœlis aliqua gloria pro eo magistratu probè administrato respondet, in terris, par est, humana etiam conferatur. Si iusta, si consentanea, si verisimilia suademus, quid obstat, quò minus ea recipiatur sentétia, quę pietati concors, honori, & gloriæ sanctissimi Hieronymi suffragetur? Si demum testimonia primæ, & mediæ, & infimæ classis auctorum consentiunt, si coniectura docent, si traditiones eandem nobis veritatem insinuant, non est profectò quòd de Presbiteratu Hieronymi Cardinalitio dubitemus.

FINIS.

REGISTRVM.

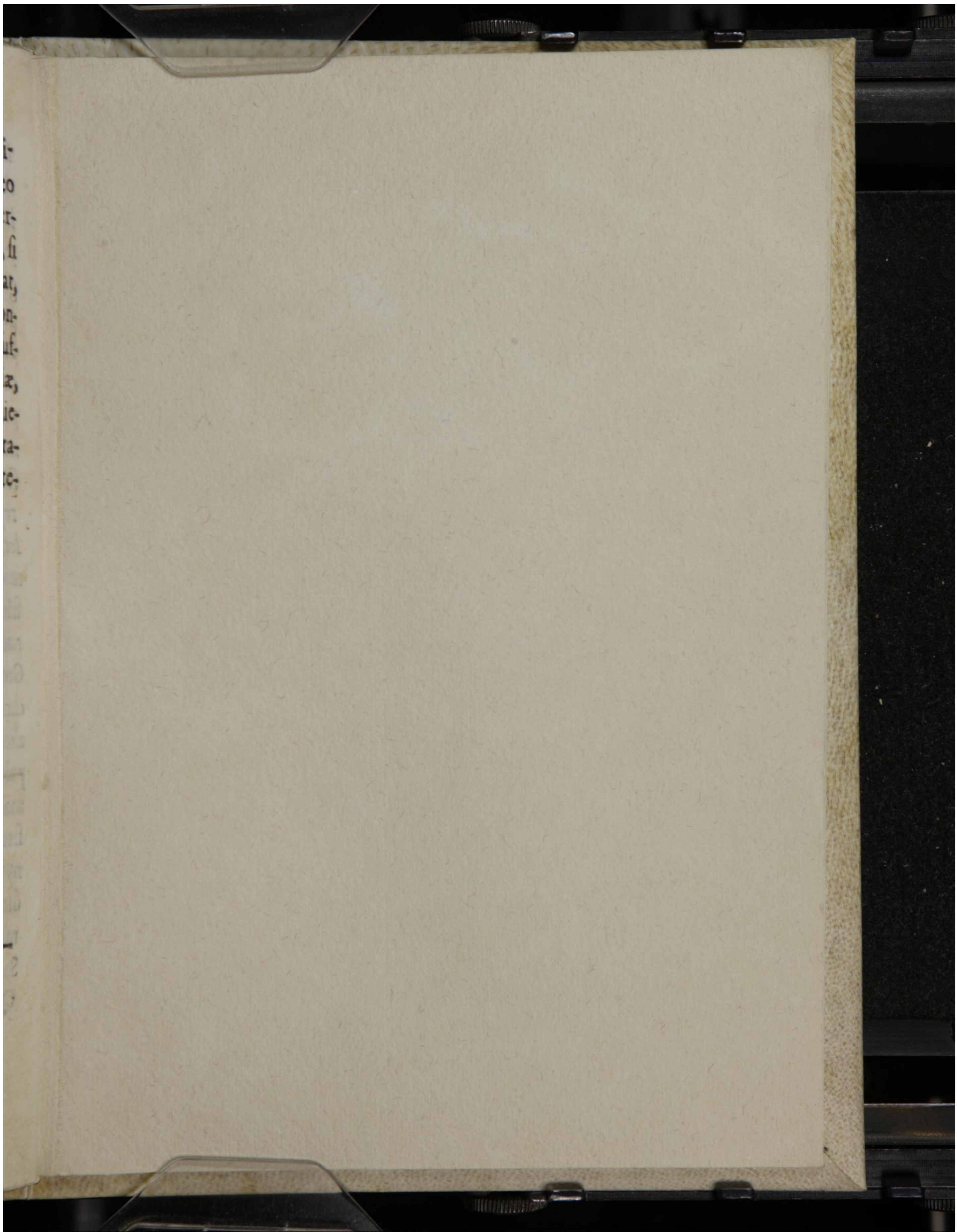
*ABCDE.

Omnes sunt Duerniones.

VENETIIS.

Apud Dominicum Nicolinum.

M D L X X X I I I.

CB